

ЗБОРНИК РАДОВА

ПРИМЕРИ ПРАКСЕ

2024

„НОРЦЕВ“ ФРУШКА ГОРА
15-16. МАРТ, 2024.

САДРЖАЈ

УВОД.....	3
АГЕНДА КОНФЕРЕНЦИЈЕ.....	4
СТВАРАЊЕ ПОДРШКЕ ТОКОМ ТРАНЗИЦИЈЕ ДЕЦЕ ИЗ ВРТИЋА У ШКОЛУ	8
<i>Предшколска установа „Вчиелка“ Бачки Петровац</i>	8
ИСКУСТВО КРОЗ ИЗАЗОВ ПРОЈЕКТА „КАКО СЕ КРЕЋЕ АУТО ?“	14
<i>Предшколска установа „Playroom“, Нови Сад</i>	14
„КАКО РАЗВИЈАМО ДИГИТАЛНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ У НАШОЈ ПРЕДШКОЛСКОЈ УСТАНОВИ?“	24
<i>Предшколска установа „Бошко Буха“ Инђија</i>	24
ГРАД ИСПОД ГРАДА	33
<i>Предшколска установа „Пчелица“ Сремска Митровица</i>	33
ПРЕИСПИТИВАЊЕ СОПСТВЕНЕ ПРАКСЕ КРОЗ ПРИНЦИПЕ РАЗВИЈАЊА РЕАЛНОГ ПРОГРАМА ТОКОМ РАЗВИЈАЊА ПРОЈЕКТА "КОД КУЋЕ ЈЕ НАЈЛЕПШЕ"	40
<i>Предшколска установа „Радосно детињство" Нови Сад</i>	40
ИСКУСТВА И ИЗАЗОВИ У РАЗВИЈАЊУ КВАЛИТЕТНЕ ПРАКСЕ КРОЗ ПРОЈЕКАТ „ТУП, ТУП, СВУДА ОКО НАС ЈЕ ЗВУК"	47
<i>Предшколска установа „Полетарац“ Стара Пазова</i>	47
ЗАЈЕДНИЧКИ ПРОСТОРИ ЗА УЧЕЊЕ КАО ЕЛЕМЕНТ ХОРИЗОНТАЛНЕ РАЗМЕНЕ У ПРЕДШКОЛСКОЈ УСТАНОВИ.....	52
<i>Предшколска установа „Драгољуб Удицки“ Кикинда</i>	52
ВОДА - СВАКА КАП ЈЕ ВАЖНА.....	59
<i>Предшколска установа „Пчелица“ Сремска Митровица</i>	59
СТРАТЕГИЈА ВАСПИТАЧА У РАЗВИЈАЊУ РЕАЛНОГ ПРОГРАМА КРОЗ ПРОЈЕКА „БАЛОН-БАЛОНЧИЋ“.....	65
<i>Предшколска установа „Влада Обрадовић- Камени“ Пећинци</i>	65
СТРАТЕГИЈЕ ВАСПИТАЧА У РАЗВИЈАЊУ ТЕМЕ ПРОЈЕКТА „ИМЕНОИГРАЊЕ“	71
<i>Предшколска установа „Радосно детињство“ Нови Сад.....</i>	71
УЛОГА ВАСПИТАЧА У ГРАЂЕЊУ ОДНОСА ТОКОМ ЗАЈЕДНИЧКОГ РАЗВИЈАЊА ПРОГРАМА	80
<i>Предшколска установа „Бамби“ Кула</i>	80
ИНИЦИЈАТИВА РОДИТЕЉА ПОКРЕЋЕ ПРОЈЕКАТ.....	85

<i>Предшколска установа „Пчелица“ Сремска Митровица, Објект Мартинци</i>	85
КРЕАТИВНОСТ ЈЕ СВЕ ПРИСУТНА САМО ЈЕ ТРЕБА ПОДСТАЋИ	92
<i>Предшколска установа „Радосно детињство“ Нови Сад</i>	92
ТРАНЗИЦИЈА КРОЗ ПРОЈЕКАТ „КУЋИЦА ДРУГАРСТВА“	101
<i>Предшколска установа „Десанка Максимовић“ Житиште</i>	101
ДИГИТАЛНИ АЛАТИ КАО ПОМОЋ И ИНСПИРАЦИЈА У РАДУ ВАСПИТАЧА	110
<i>Предшколска установа „Дечја радост“ Панчево</i>	110

УВОД

Зборник под називом „Примери добре праксе 2024“ са темом *Искусства и изазов у развијању квалитетне праксе*, намењен је практичарима, васпитачима, медицинским сестрама- васпитачима, стручним сардницима и сарадницима као и другим запосленима у предшколској пракси

Садржај Зборника приказује искуства и изазове васпитача у развијању реалног програма. Циљ организовања међународне конференције је да практичаре подржимо и мотивишемо да представе / изложе примере праксе, своје увиде, научене лекције и подржимо хоризонталну размену

У примерима праксе који васпитачи приказују видљиво је:

- Стратегије васпитача у развијању реалног програма
- Професионална улога васпитача
- Транзиција - обезбеђивање континуитета у пружању подршке деци и породици
- Наша запитаност и наша пракса у развијању дигиталних компетенција деце и васпитача

Садржаји радова омогућавају хоризонталну размену кроз рефлексију и заједничко промишљање која ће допринети ширем сагледавању и дубљем разумевању праксе, њеном критичком сагледавању и решавању изазова и дилема као и унапређивање професионалног развоја.

Прилике за учење, отвореност и мотивисаност за дељење сопствене праксе доприноси грађењу квалитетног васпитно – образовног рада.

Чланови Програмског одбора:

Весна Радуловић

Отилиа Велишек Блашко

Снежана Булатовић

Александра Марцикић

Нела Дујић

Снежана Јоцић

Радмила Петровић - председница

Удружења васпитача Војводине

АГЕНДА КОНФЕРЕНЦИЈЕ

Петак 15.03. 2024.

15:30 - 16:00 РЕГИСТРАЦИЈА УЧЕСНИКА

16:00 – 17:00 ОТВАРАЊЕ СКУПА

-Радмила Петровић, председница УВ Војводине

-Представник министарства

-Представник Покрајинског секретаријата за образовање, прописе, управу и националне мањине - националне заједнице

17:00 - 17:05 ПРЕДСТАВЉАЊЕ АГЕНДЕ

17:05 – 17:20 АКТИВНОСТИ УДРУЖЕЊА 2019-2024

Снежана Булатовић директорка, Предшколска установа „Бамби“ Кула

17:20 – 17:30 ПРОФЕСИОНАЛНА ПОДРШКА ВАСПИТАЧИМА

Радмила Петровић председница УВВ

17:30 – 17:40 ПАУЗА

17:40 - 18:10 *КАКО СЕ ПОСТАЈЕ ВРТИЋАНИН?*

Проф.др. Ивана Михаић

18:10 - 18:20 ДИСКУСИЈА

18:20 - 18:50 *ПОДРШКА ДЕЦИ - ТРАНЗИЦИЈА ИЗ ВРТИЋА У ШКОЛУ*

Ана Лаћарак- директорица, Андријана Ћирић-стручна сарадница

Александра Соколовић-васпитачица

Предшколска установа „Вчиелка“ Бачки Петровац

18:50- 19:00 ДИСКУСИЈА

20:00 СВЕЧАНА ВЕЧЕРА

Субота 16.03.2024.

ПАРАЛЕЛНЕ СЕСИЈЕ

ПРВА СЕСИЈА *модераторке* Весна Радловић и Снежана Булатовић

09:30 – 09:40 Уводно излагање модераторки

09:40 – 10:00 *Искусство у изазову пројекта „Како се креће ауто“*

Марта Ковачевић, Предшколска установа *Playroom*, Нови Сад

10:00 - 10:10 Дискусија

10:10 - 10:30 *„Како развијамо дигиталне компетенције у нашој предшколској установи“*

Данијела Жугић Ђурић, Ивана Рончевић, Гордана Јовић, Ана Вивод, Милица Вукмировић, Јелена Ђуричић, Неда Аврамов Ђилас

Предшколска установа „Бошко Буха“ Инђија

10:30 – 11:00 Пауза за кафу

11:00 - 11:20 *„Град испод града“*

Мирјана Митровић, Снежана Недељковић

Предшколска установа „Пчелица“ Сремска Митровица

11:20 – 11:30 Дискусија

11:30 – 11:50 *Преиспитивање сопствене праксе кроз принципе развијања реалног програма током развијања пројекта „Код куће је најлепше“*

Емина Дукић

Предшколска установа "Радосно детињство" Нови Сад

11:50 – 12:00 Дискусија

12:00 - 12:20 *Искусва и изазови у развијању квалитетне праксе кроз пројекат : „Туп, туп свуда око нас је звук“*

Марија Бурсаћ, Александра Марин

Предшколска установа „Полетарац“, Стара Пазова

12:20 - 12:30 Дискусија

12:30 – 12:50 Рефлексивни дијалог

ДРУГА СЕСИЈА модераторке: Александра Марцикић и Нела Дујић

09:30 – 09:40 Уводно излагање модераторки

09:40 – 10:00 *Заједнички простори као елемент хоризонталне размене у предшколској установи*

Сања Кузманчев, Соња Киш, Милан Вашалић

Предшколска установа „Драгољу Удицки“ Кикинда

10:00 - 10:10 Дискусија

10:10 - 10:30 *„Вода – свака кап је важна“*

Жељка Обрадовић, Анита Павичић Морић

Предшколска установа „Пчелица“ Сремска Митровица

10:30 – 11:00 Пауза за кафу

11:00 - 11:20 *Стратегије васпитача у развијању реалног програма кроз пројекта „Балон – алончић“*

Биљана Курјачки, Бојана Николић

Предшколска установа „Влада Обрадовић Камени“ Пећинци

11:20 – 11:30 Дискусија

11:30 – 11:50 *Стратегије васпитача у развијању теме пројекта „Именоиграње“*

Николина Шкундрић, Сања Миљевић

Предшколска установа „Радосно детињство“ Нови Сад

11:50 – 12:00 Дискусија

12:00 - 12:20 *Улога васпитача у грађењу односа током заједничког развијања програма*

Кнежевић Слободанка, Латинкин Драгана, Микулић Јасмина, Чапко Јелена

Предшколска установа „Бамби“ Кула

12:20 - 12:30 Дискусија

12:30 - 12:50 Рефлективни дијалог

ТРЕЋА СЕСИЈА модераторке: Отилија Велишек Брашко и Снежана Јоцић

09:30 – 09:40 Уводно излагање модераторки

09:40 – 10:00 *Иницијатива родитеља покреће пројекат*

Славица јовановић, Душица Копчалић

Предшколска установа „Пчелица“ Сремска Митровица

10:00 - 10:10 Дискусија

0:10 - 10:30 *Креативност је све присутна само је треба подстаћи*

Оливера Кулешевић

Предшколска установа „Радосно детињство“ Нови Сад

10:30 – 11:00 Пауза за кафу

11:00- 11:20 *Транзиција кроз пројекат „Кућица другарства“*

Татјана Радаковић

Предшколска установа „Десанка Максимовић“ Житиште

11:20 – 11:30 Дискусија

11:30 – 11:50 *Дигитални алати као помоћ и инспирација у раду васпитача*

Весна Чанковић и Биљана Голубовић

Предшколска установа „Дечја радост“ Панчево

11:50 –12:00 Дискусија

12:00 – 12:50 РЕФЛЕКСИВНИ ДИЈАЛОГ

12:50 - 13:10 ЕВАЛУАЦИЈА СКУПА

13:10- 13:30 ЗАТВАРАЊЕ СКУПА

СТВАРАЊЕ ПОДРШКЕ ТОКОМ ТРАНЗИЦИЈЕ ДЕЦЕ ИЗ ВРТИЋА У ШКОЛУ

Андријана Ћирић, стручни сарадник педагог, педагошки саветник,

Александра Соколовић, васпитач

Предшколска установа „Вчиелка“ Бачки Петровац

РЕЗИМЕ: Транзиција је процес или стадијум промена из једног стања – облика или места у други. Подршка у процесу транзиције изузетно је важна јер утичемо на јачање самопоуздања детета, његову укљученост у нову средину, и успешан наставак образовања. Планском транзицијом у образовању смањује се могућност непредвидивих ситуација и изазова за дете и породицу, али исто тако и за установе које су укључене у овај процес- вртић и школа. Партнери у планирању и реализацији транзиционих активности треба да буду сви учесници живота и рада установа- васпитачи, деца, родитељи, ученици, стручни сарадници, учитељи, директори.

Добро испланирана транзиција смањује анксиозност и страхове, помаже у успостављању социјалних веза, подстиче самопоуздање, развија рутине и организацију, охрабрује изражавање емоција, ствара континуитет у учењу, помаже у развоју академских вештина,

КЉУЧНЕ РЕЧИ: Транзиција, подршка, процес, партнерски односи, перспектива детета

Увод

Када говоримо о преласку деце из предшколске установе у основну школу потребно је да сви који су укључени у живот и рад обе установе (вртића и школе) раде на обезбеђивању услова за остваривање континуитета искустава које је деци посебно неопходно у осетљивом периоду преласка у ново школско окружење, а усмерен је на остваривање следећих циљева:

- успостављање партнерства (Породица-ПУ-ОШ-ЛЗ)
- усклађивање програма ПУ и ОШ-континуитет процеса, циљева, начела
- сензибилисање кадра за прихватање новина у раду
- упознавање, разумевање и прихватање кадра основних школа са поставкама раног учења детета, концепцијом и полазиштима основа програма предшколског васпитања и образовања
- подстицање отворености и међусобне сарадње у пракси.

План транзиције треба да буде саставни део рада установа, што подразумева двосмерну и континуирану сарадњу између предшколских установа и школа.

Активности у оквиру плана транзиције

На вртићким састанцима у нашој установи дискутујемо на тему остваривања сарадње са основним школама у оквиру пројеката које васпитачи и деца развијају у групама. Колико смо препознали прилике да нам школа буде место за учење и развој пројекта? Излистамо пројекте који су реализовани и пројекте који су у току, како бисмо разговарали о томе на који начин смо још могли или можемо да планирамо да нам учитељи, наставници, стручни сарадници, простори школе буду прилике за учење и прилике да одговоримо на питања која отварамо у оквиру пројеката. Користимо технику фото новеле како бисмо записале своје дилеме и питања. Дискусије које о транзицији водимо на вртићким састанцима уједно су нам и прилике за самопроцену васпитача о томе колико развијају програм ослањајући се на разноврсне изворе садржаја. Анализирали смо постојећи општи План транзиције који је саставни део нашег Годишњег плана рада и увидели да је потребно да размислимо о следећим питањима:

- Шта значи стварање подршке и разумевање током транзиције деце из вртића у школу?
- Ко нам све у овом процесу може бити подршка?
- Како сензибилисати кадар ради подстицања отворености и међусобне сарадње у пракси?
- Како обезбедити ресурсе, информације и прилике за повезивање?
- Како да дечја перспектива буде у фокусу?
- Како боље обезбедити разумевање контекста из ког долазе вртићка деца?
- Како да се прилагоди простор школе у коме ће се деца осећати добродошла?

Како смо увидели да је потребно унети измене у сам план транзиције, да би то реализовали били су нам потребни чешћи састанци са будућим учитељима и стручним сарадницима из основних школа. Договорили смо се да у основним школама стручни сарадници организују састанке са учитељима са циљем упознавања и разумевања поставки раног учења, концепције Основа програма „Године узлета“ желећи да што боље разумеју контекст из ког долазе вртићка деца. И у школама и у вртићу на састанцима причамо су на тему зашто је транзиција важна (олакшавање преласка) и зашто је транзиција обавезна (осигуравање континуитета).

Креирали смо упитнике за родитеље деце у години пред полазак у школу али и родитеље деце првака.

Овим упитницима смо желели да добијемо информације о томе шта интересује родитеље везано за упис деце у школу, да ли имају бриге и страхове када је реч о преласку на други ниво образовања и друго. Кроз упитник смо им дали прилику да дају предлоге заједничких активности вртићке и школске деце. Резултати упитника су показали да их интересује и на који начин школе брину о безбедности деце, какве превентивне активности реализују, интересују их и техничке ствари око уписа (документација, уџбеници, продужени боравак...) али и на који начин они као родитељи могу да се укључе у живот и рад школе, као што су се укључивали у вртићка дешавања. Резултате упитника и питања родитеља користимо за посебне родитељске састанке на којима буду присутни васпитачи, стручни сарадник из наше установе, као и стручни сарадници и будући учитељи из школе. Оваквим састанцима на којима је фокус на родитељима желимо да креирамо климу у којој се родитељи осећају сигурно, јер се њихова улога препознаје и подржава. Упитницима за родитеље деце која су у првом разреду желимо да добијемо повртану информацију о томе да ли им је нешто недостајало (информације, активности у вртићу или школи) у току процеса транзиције.

Посете стручних сарадника и будућих учитеља нашем вртићу организовали смо са другачијим циљем од онога што је била досадашња пракса. Досадашња пракса је подразумевала долазак у наш вртић али је највећи део времена протекао у разговору са васпитачима. Сада смо желели да деца имају прилику да у познатом окружењу (својој радној соби) говоре о пројектима којима се баве у вртићу, да сами прикажу свој портфолио, да говоре о рутинама и ритуалима који су им важни, те да то буде прилика да будуће учитељице виде квалитет односа и интеракција које граде наша деца. Деца приказују учитељима простор радне собе, говоре о начинима коришћења заједничких простора у вртића, причају о томе шта су учили и научила. Важан сегмент рада наше установе је и коришћење дигиталне технологије те приликом посете говоримо и о овој теми и начинима на које укључујемо децу у документовање кроз коришћење дигиталне камере, дигиталних микроскопа и „штипаљки које говоре“. Важно нам је покажемо како креирамо прилике за децу у којима имају искуство истраживања онога што их занима, сарадње, разговора о значењима, прилике да причају о својим размишљањима и особе које су искрено заинтересоване за оно што деца мисле, раде и говоре.

Посете наше деце школи организује се више пута годишње, и не само у години пред полазак у школу, већ и на млађим узрастима, када одлазе у школу у оквиру пројеката којима се баве у својим групама (одлазак на час биологије, математике, енглеског, географије, физичког васпитања, одлазак у библиотеку школе ради позајмљивања литературе која им је потребна да дођу до одговора на питања која отварају у оквиру пројеката, заједничке активности и учешће на манифестацијама-спортским културним, и друго).

Кроз консултовање са децом васпитачи прикупљају дечја питања о школи. Да ли их нешто плаши, шта знају о школи, кога би тамо желели да упознају, да ли им се свиђа простор школе, и заједно са децом евидентирају дечја питања о школи. Нека од питања која су деца постављала су: Да ли се у школи спава? Да ли ће имати називе групе/разреда као што су сада Совице, Веверице, звинчићи...? Где ће окачити торбу? Да ли је ужина у школи једнако добра као у вртићу? Да ли ће после школе бити уморни? Које је боје табла у учионици?... и многа друга питања. Након тога се организују посете школи, како би деца дошла до одговора на питања која су поставила. Приликом тих посета понесу дигиталне камере, „штипаљке које говоре“ и сами документују одговоре. Направи се тура по школи, упознају особе које им могу помоћи да дођу до одговора (директор, домар, куварице...). По повратку у вртић понекад су израђивали „брошуру“ о школи, користећи фотографије које су снимили приликом посета, цртали су оно што им је било важно, бележили коментаре, оно што су сазнали о школи и темама које су их интересовале. Кроз трагање за одговорима на своја питања деца истражују школски контекст. Важно је да прихватање новог окружења- окружења школе и учионице- остварује у присуству особа од поверења- васпитача и деце из групе. Креирамо паное у просторима вртића на којима су видљиве активности у оквиру транзиције.

У сарадњи са педагогом једне од школа у нашој општини организовали смо дискусиону групу са учитељима а тема је била креирање инспиративног простора за развој и учење деце. Циљ је био боље разумевање контекста из ког долазе вртићка деца.

Учешће школске деце у реализовању активности у оквиру плана транзиције било је мање заступљено у претходним годинама. Иако смо препознали важност укључивања школске деце, и тога да треба да буду партнери у овом процесу, мало смо креирали прилика да нам ученици долазе у посету. На заједничким састанцима са запосленима из школа осмишљавали смо активности већег повезивања наше и школске деце. Један од примера је долазак ученика као експерата у групу. Деца су постављала питања о школској торби, занимало их је шта је то распоред часова, и да ли је школска торба тешка, и колико је тешка? одговоре на ова питања нам најбоље могу дати ученици. Позвали смо ђаке који су дошли са својим торбама у вртић, и боравили су са нашом децом и помагала да дођу до одговора на постављена питања. Такође, приликом посете школама, у оквиру пројеката, подстицали смо учитеље и наставнике на чије часове смо ишли, да препусте ученицима да нам буду експерти и да помогну нашој деци у истраживању. Један од примера је вршење експеримената са водом, које су припремили и презентовали ученици, на часу биологије.

Приликом посете школама деца су давала сугестије стручној сарадници у једној од школа наше општине везане за сам простор ходника и учионица. Говорили су о томе шта им се свиђа а шта им се мање свиђа у самом простору школе, те су тако подстакли учитеље и стручног сарадника да унесу мале промене у кабинет, учионице, ходнике. У учионице су унели материјале, књиге, едукативне игре које користимо у вртићима како би деца могла да их користе, истражују, и уче на одморима али и у току часа.

Посебна пажња се посвећује креирању персонализованих планова подршке. Знамо да је транзиција процес који се понавља више пута у животу, а не догађај који се дешава само једном. Када се планира прелазак у неко ново окружење или програм подршке- транзиција подразумева одређени след корака за увођење новог облика подршке или новог облика рада у који се укључују дете и породица. У том процесу важно је да се припреме не само дете и породица већ пре свега нова средина која прихвата дете и породицу. Због тога у припреми и процесу транзиције учествују сви који могу да допринесу да прође што успешније и да се дете и породица у том процесу осећају безбедно и подржано. Основа за креирање ових планова су педагошки профили деце. У креирање су укључени и родитељи, као и спољашњи сарадници који познају дете. Састанци буду учесталији, у ситуацијама када знамо ко ће бити учитељ конкретном детету, како бисмо довољно времена посветили разговорима о снагама и интересовањима детета, областима у којима му је потребна подршка, упознавању начина на који дете учествује у свакодневним активностима и у вртићу и у породици, услугама које породица и дете користи, ресурсима породице. У овим ситуацијама нам је важна сарадња са директорима како бисмо их подстакли да на време одреде ко ће бити учитељи нашој деци. Састанци васпитача са учитељима се воде и на тему тога шта је важно да буде видљиво у документацији вртића и упознавању детета: његови потенцијали- јаке стране, како дете гради значења, начини изражавања и учешћа детета, квалитет односа и интеракција, начини пружања подршке детету, навике, рутине, самосталност, сналажење у различитим ситуацијама.

Закључак

Сваки сусрет нас из предшколске установе, колега и деце из школе, родитеља и других сарадника нам је важан јер доприноси бољем разумевању.

Добро испланирана транзиција смањује анксиозност и страхове, помаже у успостављању социјалних веза, подстиче самопоуздање, развија рутине и организацију, охрабрује изражавање емоција, ствара континуитет у учењу, помаже у развоју академских вештина.

Литература:

1. Правилник о основама програма предшколског васпитања и образовања ("Сл. гласник РС - Просветни гласник", бр. 16/2018)
2. Мишкељин, Л., Врањешевић, Ј., Јовановић, О., Лазаревић, М., Томашевић, Т. (2021), *Водич за укључивање деце са сметњама у развоју у систем предшколског васпитања и образовања*, Београд, Институт за педагогију и андрагогију, Филозофски факултет, Универзитет у Београду

ИСКУСТВО КРОЗ ИЗАЗОВ ПРОЈЕКТА „КАКО СЕ КРЕЋЕ АУТО ?“

Аутор рада : Марта Ковачевић – васпитач

Предшколска установа „Playroom“, Нови Сад

Резиме: Посматрајући децу и њихово интересовање за аутомобиле нашли смо се пред првим изазовом како их поцати, шта им понудити и како истраживати јер је у питању узраст пред полазак у школу и деца већ имају доста сазнања о аутомобилима. Кроз разговор и технику ЗЖН деца су нам помогла да одредимо правац планирања, постављајући питања: „Како се креће ауто?“, „Који су делови у аутомобилу?“, „Како се вози ауто?“. Водећи се овим питањима истраживање је кренуло у науку, научне принципе и законитости а то је био нови изазов. Да буде смислено, разумљиво, блиско деци из њихове перспективе са жељом продубљивања знања и развоја практичних животних вештина. Пројекат је почео да се развија са циљем да се деци приближе научне законитости(физика, механика), историјски развој а желели смо и да кроз интегрисано искуство и учење пружимо континуирану подршку у развоју свести о безбедности у саобраћају. Родитељи су били активни сарадници а кроз свакодневну комуникацију од њих смо добијали рефлексију која нам је помагала да разрешимо неке дилеме које смо имали.

Кључне речи: иницијатива деце, истраживање, безбедност, игра.

Како смо кренули у пројекат – професионална улога васпитача

Заинтересованост за аутомобиле подстакао је дечак Вид, који је својим цртежима аутомобила одушевљавао већи број деце и они су желели да их он научи да цртају. Њему се то веома допало па је својим сугестијама и предлозима успевао да им помогне јер су они заиста искрено уважавали његово мишљење. Сваким цртежом су бивали све задовољнији а то је имало ођека и код родитеља који су нам преносили утиске од куће. Подстакнута ликовним изражавањем дечака Вида који се често истиче својом уметношћу, присуствовала сам семинару „Како препознати надарено дете“, који се одржавао баш у то време, желећи да се боље упознам са овом темом јер сам имала недоумице да ли је у питању дете које испољава неке облике даровитог понашања. Предлог додатног пружања

подршке је препознат и прихваћен од стране родитеља. Улога „учитеља“ цртања ослободила је дечакове предиспозиције и допринела да буде сигурнији у себе и своје способности.

Учимо да цртамо ауто

Видов ауто

Како се развијао пројекат – стратегије васпитача

Размишљајући како да пронађемо одговоре на њихова питања: Како се креће ауто?; Који су делови у аутомобилу?; Како се вози ауто?, вратили смо се у прошлост ради смисленог и лакшег разумевања развоја технике и оног што их занима. Добили смо одговоре на многа питања а у томе су нам помогли видео записи, фотографије и енциклопедија, који су подстакли промишљање деце па су долазили до разних закључака. „Прво је настао точак јер може да се котрља“ (Катарина, 6 год.). „Људи су направили ауто да не морају пешке да иду далеко“ (Димитрије, 6 год.). „Било им је тешко да носе ствари па су направили ауто“ (Виктор, 6 год.). „Прво су их вукли коњи и то је нека кочија са два точка а после су имали четири точка“ (Чарна, 6 год.). „Четири точка су да боље и брже иде, да буде сигурније да се не преврне, да боље стоји“ (Нина, 6 год.). Анализирали су изглед различитих точкова и промене до којих је дошло. „Прво су били дрвени са рупом у средини“ (Лука, 5,5 год.). „Ставили су у ту рупу неке даске или металне шипке да буде јаче да се точак не сломи од притискања кад је нешто тешко. Тата ми је рекао да су то фелне“ (Огњен, 6 год.). Са циљем да уврстимо и графомоторичке вежбе понудили смо им да прикажу неке од тих точкова. Проучавањем точкова дошли су до закључка да постоји више делова па су желели да и сами осмисле своје украсе на точковима цртајући радкапне. На њихову иницијативи први пут су користили шестар (под надзором) што их је додатно мотивисало.

Посматрајући њихову игру аутомобилима у којој су их гурали по поду, поставили смо им питање: “Да ли је лакше гурати или вући?” Различити одговори су нас подстакли да им понудимо различите предмете које су наизменично вукли и гурали и долазили до одговора предпостављајући зашто је то тако.

Слика са пројектора

Точкови и шешир

Точкови и радкапне

Истраживајући настанак првог аутомобила а након тога и механичке особине, деца су се сусрела и са великим бројем за њих непознатих речи што је утицало на богаћење речника а својим изјавама су нам указивали на то да ли им на смислен и разумљив начин пружамо подстицај и средства за разумевање непознатог – што нам је био константан изазов. „Конструкција је када нешто конструишеш. Мораш да планираш како ћеш да направиш. Има више делова који заједно треба да раде“(Огњен, 6 год.) „Када се зупчаник окреће и други се исто креће. Један део улази у други и тако се врте у круг и покрећу машину“(Нина, 6 год). Именовањем изумитеља аутомобила Карла Бенца, дечак В.Ч. је рекао да је то сигурно Мерцедес јер тата и мама возе Мерцедес Бенц. Спонтано су именовали остале марке аутомобила. Тако смо се кроз упознавање логоа дотакли и симболичког описмењавања јер су желели да им покажемо и именујемо и оне ознаке које не познају. Пошто нисмо били у могућности да у реалним условима истражујемо рад мотора, покушали смо да на што већем простору посматрамо слике и филмове ради боље видљивости детаља, па смо користили пројектор. Понудили смо им и радне листиће на којима су могли да прикажу колико су разумели процес рада мотора. Били смо у гаражи комплекса где се налази вртић и тада су се први пут сусрели са оним што се налази у хауби. Изненађени а знатижељни, упоређивали су величине и облике делова, предпостављали чему служе а ми смо им давали додатне информације. Ту прилику смо искористили да прошетамо кроз гаражу где су на паркираним аутомобилима препознавали лого и такмичили се

ко ће пре тачно именовати. У гаражи смо наишли и на доста знакова од којих су неке препознали а за друге су питали шта значе.

Рад мотора

Испод хаубе

Знакови

Размишљајући о потреби познавања правила и саобраћајних знакова, за које су они показали интересовање, са циљем и жељом за њихово што безбедније учествовање у саобраћају, припремили смо слике првенствено знакова везаних за пешаке али и оне које често могу видети на улици. Веома пажљиво су слушали значења знакова да би након тога једни другима задавали знакове. Родитељи су били изненађени када су им деца на улици показивала знакове и говорила како треба да се понашају. Сложили су се да је то веома корисно па су се неки и код куће надовезали на наше активности а продукте које су правили код куће поносно су доносили у вртић. „Правила значе да неке ствари треба да се поштују. Да се ради онако како је неко рекао, да те не погази ауто“ (Елена, 6 год.). „Правила смишља полиција, они дођу и напишу казну“ (Сара, 6 год.). „Правила су смислили људи који су давно живели“ (Милош, 6 год.). „То су шефови“ (Лука, 5,5 год.). „Мораш бити пажљив у саобраћају“ (Вук, 6 год.).

Радови од куће

Израдили су жељу да од једне велике кутије која је стајала у соби направе аутомобил. Након поделе послова изабрали су боју и почела је израда црног кабриолета. „Баш бих волела да имам

кабриолет. Док се возим да видим небо и да ме ветар хлади“(Настја, 6 год.). Трудили су се да се сете свих делова које смо спомињали и из дана у дан кутија је уз различит неструктуриран материјал који смо им понудили и кутије које су доносили од куће, све више личила на аутомобил. Гласањем су од више идејних решења изабрали лого који је био обојен у дугине боје што је допринело избору имена који је првобитно био Дуган. Не дуго затим игром речи су одлучили да ће се ауто звати Друган. То нам се веома допало јер су током израде аутомобилу показали другарство и сарадњу помажући једни па је и име одговарало тој атмосфери. У току пројекта повео се и спонтани разговор о врстама саобраћаја и различитим превозним средствима која су приказивали цртежима, колажима а неки су их правили од кутија.

Бележимо на пано

Лого аутомобила

Аутомеханичарска радионица

Консултујући се са децом ко би могао да нам помогне и пружи још корисних информација о аутомобилима, посетили смо оближњег аутомеханичара. Видели су шта се све налази у радионици а највећи утисак је оставила дизалица која је подигла аутомобила у вис. Мајстор им је објашњавао како открива квар на аутомобилу. „То је као дијагноза код доктора“(Алекса, 6 год.). По повратку у вртић нека деца су у игри улога били аутомеханичари а други су пак дошли на идеју да вежбају прелазак пешачког прелаза. У тренутку је једно дете рекло да им је потребна хитна помоћ а затим је имитирао звук сирене. Остали су се придружили имитирајући разне звукове које можемо чути у саобраћају, погађајући који је који звук.

Поправљамо

Игра улога

Листићи за рад

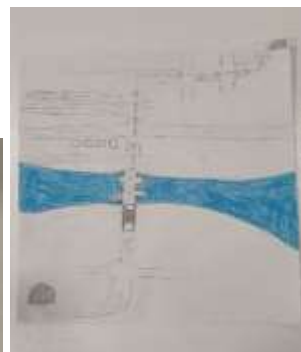
Подстакли смо разговор и на остале хитне службе двоумећи се да ли иницирамо проширење теме али смо сматрали да је неопходно и за њихову добробит и безбедност да проширимо знања тј. пружимо додатне информације. Баш свако дете је већ сутрадан без грешке знало позивне бројеве који су били записани на вратима. Приказивали су нам реално могуће животне ситуације у игри улога коју смо предложили. Осмислили су причу поделили улоге и глумили позиве хитним службама. Математичке појмове су развијали и помоћу радних листића које смо им понудили подстакнути задатком који је за децу направила девојчица Нина а то је био бројни низ на возу. Кроз радне листиће бавили су се бројевима, релацијама, дужинама и то су биле неке од вежби као подршка развоја компетенција деце. Радови на аутомобилу су се приближили крају и поново је постављено питање његовог кретања.

Увидели смо да је оно што нас је покренуло још увек не истражено. Сумња да ли на прави начин пратимо и подржавамо њихове идеје и интересовање навела нас је на преиспитивање пута који смо прешли у протеклом периоду. Анализом паноа, белешки, портфолиа увидели смо да константно пратимо дечију иницијативу што можда јесте проширило почетну тему али то и није изненађујуће са обзиром на њихов узраст и сталну заинтересованост подстакнуту интегрисаним учењем. Своју сумњу поделили смо и са колегиницама које су биле упућене у ток и развој нашег пројекта. Рефлексијом, сугестијама и подршком наставили смо да посматрамо, послушкајемо и питамо.

Наставак истраживања кроз игру

Заједнички рад

Диференцијал

„Шта ви мислите како се креће ауто?“ „Гориво покреће мотор а мотор покреће точкове“ (Вид, 6 год.). „Додаш гас и окрећеш волан“ (Димитрије, 6 год.). Проверили смо ове претпоставке и сазнали који делови учествују у кретању аутомобила. Пред нама је био изазов из механике. Искористили смо помоћ неколико адекватних снимака. Родитељи су позвани да ако је то изводљиво, на својим аутомобилима деци покажу делове за које су заинтересовани. Прототип диференцијала који су направила три дечака помогао нам је да додатно растумачимо принцип кретања јер су деца видевши направљен део тражила да поново погледају филм. Подстакли смо их да гледање снимка пропрате својим речима и схватањем, укључивајући се по потреби.

Кретање

Мерење

Кочење

Убрзање

Науком смо се бавили и кроз више експеримената у желећи да утвдимо од чега све може зависити брзина тј. кретање возила. Употребом разних величина и тежина аутића, на различитим подлогама, мерењем пређеног пута, долазили су до закључака који су се некад поклапали а некад не,

са оним што су пре експеримента предвиђали. Бавили смо се и равнотежом проучавајући инерцију, када је девојчица Н.Ч. причала о ваздушном јастуку. “Ако у нешто удариш аутом онда излети ваздушни јастук да те спаси“. Већини деце није било јасно о чему она прича па смо им показали снимак симулације отварања ваздушног јастука. Са децом смо имитирали кретање тела када ауто креће и када кочи. Девојчица Нина се сетила да се једном залепила за наслон седишта када је ауто нагло убрзао. Предложили смо родитељима да у возњи деци обрате пажњу на моменат убрзања и кочења да би деци додатно појаснили закон инерције тј. да га осете у упозореној ситуацији.

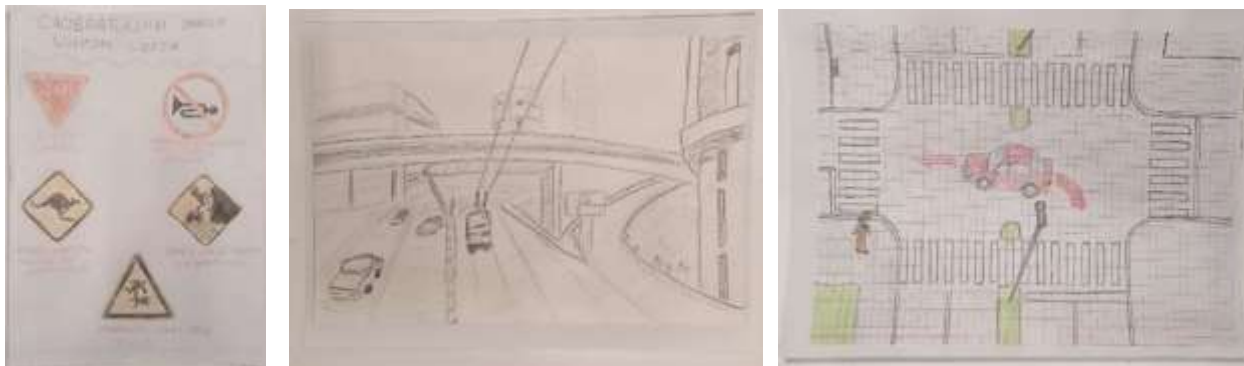
Од куће до школе

Остварили смо сарадњу са млађом васпитном групом. Повели смо их у шетњу кварталом где је вртић. У мешовитим паровима, скретали су им пажњу како се треба кретати улицом, како се правилно прелази преко пешачког прелаза и показивали су им саобраћајне знакове.

Први пут бавили смо се мапирањем приказујући пут од куће до вртића чиме смо освешћивали сналажење у простору и кретању што би посебно могло бити корисно када деца крену самостално у школу. Током целог пројекта деца су цртала аутомобиле али и остала превозна средства, доносили су у вртић и понеки цртеж родитеља па смо у договору се децом позвали све родитеље да нацртају нешто што желе везано за саобраћај а деца ће у вртићу објаснити цртеж.

Размишљајући како би могли да покажемо и сачувамо те цртеже а да то буде мало другачије од излагања на пано предложили смо да направимо књигу што су деца истовремено прихватила. Одлучили су да ће се књига звати „Наша књига о саобраћају“. Позиву су се одазвали скоро сви родитељи и добили смо најразличитије цртеже који су обухватили скоро све оно чиме смо се бавили у пројекту. Мама девојчице М.К. нам је саопштила да ће њихово учешће у пројекту бити реализација

наше идеје тј. да се договорила са једном штампаријом да одштапају књигу и да свако дете добије свој примерак. Припремајући цртеже и изјаве деце као део припреме за штампу схватили смо да је то уствари наша прослава пројекта која ће своје финале доживети испоруком одштампаних књига.

Цртежи чланова породице

Закључак

Пројекат је пружио прилику деци да се играју, истражују, стичу нова сазнања и искуства, проширују животно-практичне вештине, да се договарају и сарађују. Подстицао је децу али и нас и родитеље на промишљање, идеје, сарадњу. Деца су нас несвесно храбрила и подржавала у нашим дилемама. Били су активни учесници изазова на које смо наилазили. Захваљујући родитељима константно смо добијали повратне информације што нам је много значило. Било је приметно њихово стално чуђење и узбуђење сазнањима и новим умећима која су им деца показивала и практично користила. То нам је био додатни мотив да реагујемо на сваку идеју или жељу деце а резултат је било дечије задовољство, заинтересованост, креативност, испољавање способности и жеља за новим сазнањима.

Сарадња са једним родитељем који се бави обележавањем путева и паркинга није успела да се оствари због лоших временских услова. Такође, нисмо успели да остваримо замисао да деца активно користе смарт тач таблу коју смо набавили, због потребне инсталације и калибрације. То нам указује на потребу за додатном обуком у складу са развојем технологије.

Размишљајући о томе шта бисмо променили у односу на реализоване активности и планирање дошли смо до закључка да би дефинитивно покушали да допунимо просторну целину која је била наш истраживачки ауто-центар. О томе смо размишљали и раније али је постојала доза бојазни за безбедност као и тешкоћа у набавци делова

Литература:

1. *Године узлета*, Основе програма предшколског васпитања и образовања, Београд, 2018. Министарство просвете науке и технолошког развоја.
2. Павловић Бренеселовић, Д., Крњаја, Ж. (2017) *Калейдоскоп - Пројектни приступ учењу*, Београд ИПА – Филозофски факултет
3. Др Р. Рајовић, (2010) *НТЦ систем учења: методички приручник за васпитаче*, Вршац: Висока школа струковних студија за образовање васпитача.
4. www.westnoormot.co.uk/news/blog/combustion
5. www.learn4yourlife.com/internal-combustion-engine-lesson.html
6. www.myschoolhouse.com
7. www.youtube.com/watch?app-desktop&v0QCIXTmOtFy8
8. www.youtube.com/watch?V=JfOMZfxH4ME

„КАКО РАЗВИЈАМО ДИГИТАЛНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ У НАШОЈ ПРЕДШКОЛСКОЈ УСТАНОВИ?“

Аутори рада: Данијела Жугић Ђурић, мастер васпитач, Ивана Рончевић, мастер васпитач, Гордана Јовић, струковни мастер васпитач, Ана Вивод, мастер васпитач, Милица Вукмировић, струковни васпитач за рану инклузију, Јелена Ђуричић, васпитач, Неда Аврамов Ђилас, мастер психолог

Предшколска установа „Бошко Буха“ Инђија

Резиме: Дигиталне технологије представљају изазов савременог друштва. Изложеност деце дигиталним технологијама изазива различите ставове родитеља, колега васпитача и стручних сарадника. Од васпитача се очекује да уме да примењује дигиталне технологије за размену информација са породицом, колегама, сарадницима, локалном заједницом, користи их у раду и за стручно усавршавање. Ово подразумева и да васпитач негује вредности и културу употребе дигиталних технологија у функцији развијања програма.

Васпитачи истражују и критички преиспитују своју праксу, консултују се око изазова које употреба ИКТ алата носи, смишљају начине развојно примерене употребе дигиталних технологија на смислен и безбедан начин за децу уз подршку колега и стручних сарадника.

Повезивање са колегама, образовање тимова запослених са сличним интересовањима, хоризонтално учење, неки су од начина да се одговори изазовима које нам намећу савремена достигнућа из области науке и технологије. У раду ћемо приказати различите начине на које смо у нашој предшколској установи развијали дигиталне компетенције деце и васпитача и примењивали дигиталне алате у циљу унапређивања васпитно-образовне праксе и добробити деце.

Кључне речи: професионална заједница учења, дигиталне технологије, грађење односа, компетенције, хоризонтално учење

Увод

Промена концепције програма предшколског васпитања и образовања истакла је важност интегрисаног учења на раним узрастима и препознавање развоја компетенција деце, родитеља и васпитача. “Године узлета” промовишу целоживотно учење, грађење односа, знања и вештина потребних за 21.век. Подстицање развијања диспозиција за целоживотно учење (отвореност, радозналост, отпорност, рефлексивност, истрајност, поверење у себе као способног „ученика” и позитивни лични и социјални идентитет), доприноси основама развијања образовних компетенција. У формално образовање улазе појмови Европског а затим и националног оквира компетенција које подразумевају комуникацију на матерњем и страном језику, решавање проблема, креативност, учење, сарадњу, предузетништво и дигиталне компетенције (Основе програма предшколског васпитања и образовања Године узлета, 2019).

Наш свет се мења веома брзо и често смо несвесни колико је наш живот измењен утицајем дигиталних технологија. Децу спремамо за професије које још нису смишљене, и та чињеница велики је изазов свима који су укључени у образовни систем. Од васпитача се очекује да уме да примењује дигиталне технологије за размену информација са породицом, колегама, сарадницима, локалном заједницом, користи их у раду и за стручно усавршавање. Васпитачи негују вредности и културу употребе дигиталних технологија у функцији развијања програма, истражују своју праксу, критички је преиспитују, консултују се око изазова које употреба ИКТ алата носи, смишљају начине развојно примерене употребе дигиталних технологија на смислен и безбедан начин за децу уз подршку колега и стручних сарадника.

Развијање професионалне заједнице учења

Васпитачи надограђују своја стручна знања самопроценом својих компетенција и планирајући свој професионални развој кроз различите облике стручног усавршавања. Повезивање са колегама, образовање тимова са сличним интересовањима, хоризонтално учење, неки су од начина да се одговори изазовима које нам намећу савремена достигнућа из области науке и технологије. Отворена комуникација, ослањање на примере добре праксе, заједничко решавање проблема, консултовање са стручним сарадницима и породицама, уважавање добробити деце,

прихватање других професионалаца као експерат, повећавају обученост, успешност и сврсисходност употребе ИКТ алата са децом предшколског узраста.

Резултати самовредновања у области „Професионална заједница учења“ су показали да постоји недовољна употреба дигиталних технологија у различитим аспектима васпитно-образовног рада наше предшколске установе и да је потребно радити на развоју дигиталних компетенција запослених. Дигиталне компетенције и креативна примена различитих дигиталних алата (за сарадњу и дељење, за креирање и обраду различитих мултимедијалних садржаја, за комуникацију и интеракцију) допринеће бољој сарадњи и професионалној комуникацији запослених, као и њиховом даљем професионалном развоју кроз неговање и подстицање професионалне заједнице учења.

Током пандемије Корона вируса наметнуло се питање какве су наше дигиталне компетенције и било је потребно интензивирати употребу ИКТ алата. Из уочених потреба настала је иницијатива да се у ПУ формира Тим за развој дигиталних компетенција. Наш тим чине мотивисани васпитачи који поседују развијене дигиталне компетенције и претходно искуство у раду са различитим ИКТ алатима и активностима стручног усавршавања, спремни и отворени за учење, истраживање и размену својих стечених знања и искустава са колегиницама. На првом састанку чланови тима осмислили су програм рада, урадили самопроцену дигиталних компетенција помоћу документа Европске комисије из алата EUROPASS(7) направили План личног професионалног развоја којим је дефинисано шта желимо да унапредимо, како, где. Формирана је мини заједница учења као „Вибер“ група колегиница у којој заједно учимо, размењујемо идеје, правимо план, прослеђујемо информације, анализирамо садржаје, унапређујемо предлоге, договарамо се о наредним краткорочним и дугорочним активностима. Осмислиле смо Упитник “Дигитални алати” и спровеле истраживање које је имало задатак да одговори на питања:

- Како васпитачи у ПУ „Бошко Буха“ користе ИКТ алате?
- Које ИКТ алате васпитачи користе у својој пракси?
- Које су компетенције васпитача, и које потребе за подршком имају?
- Како на најбољи начин осмислити и организовати подршку за даљи развој дигиталних компетенција запослених?

Хоризонтално учење васпитача унутар установе

Васпитачи, чланови Тима за развој дигиталних компетенција запослених, осмислили су и

реализовали радионице са колегиницама на основу Упитника који је тим направио о потребама запослених. На основу добијених резултата, на састанцима смо се договарале око плана и избора ИКТ алата и трудиле се да укључимо што више колегиница. Одлучено је да се радионице и обуке осмисле и организују у сусретима уживо. Због великог интересовања колегиница, прве радионице организоване су у поподневним часовима по групама у објектима у Бешки и Инђији. Теме су се тичале јачања компетенција васпитача да се обуче да самостално напишу пројектне приче у алату Microsoft Word и организоване су у малим групама како би водитељи могли да се посвете колегиницама уколико би била потребна помоћ. Након тога организоване су обуке за заинтересоване колегинице у својим објектима и обучаване су за примену појединих дигиталних алата које могу да примене у непосредном раду са децом и својој пракси.

За прве радионице није било организационих тешкоћа јер сви већи објекти имају оптички интернет, интерактивне табле, пројекторе и лаптопове. Међутим, када су у питању мањи објекти, посебно они измештени у основне школе, ситуација се мало мења. Користи се интернет школе, ако има домет, и у том тренутку, нису све групе имале лаптопове. Интерактивне табле и пројектори нису део опреме. Препреке смо превазилазиле користећи сопствене интернете и делећи их као приступне тачке, а затим је наша установа предузела иницијативу за набавку дигиталних уређаја па се надамо оптималнијим условима за све запослене у скорој будућности. Остале реализоване радионице осмишљене су да се колегинице оснаже да саме и са децом користе ИКТ алате на креативан начин, а теме су биле:

- “Дигитални алати у раду са децом - Вее bot “паметна пчелица” - приказани су примери путем видео снимака и уживо примене робота кроз пројекте, причање бајки, ликовно изражавање, решавање проблемских ситуација. Колегинице су у вођењу обуке имале помоћ деце као експерата у представљању могућности робота.
- “Упознавање са математичким софтвером ГеоГебра и коришћење у непосредном раду са децом” - након приказа теоретског дела васпитачи су имали прилику да се у практичном делу опробају у интерактивним играма са децом. Примена математичког софтвера подстиче креативно изражавање код деце. На примерима је објашњено да дете кроз ове активности развија критичко и логичко мишљење, сарадњу са другом децом и комуникацију, учи да идентификује проблем и долази до решења (прави план).

- “Canva” - приказано је детаљно упутство отварања налога и регистрација, представљене су широке могућности примене у раду овог креативног ИКТ алата и приказани су примери из праксе.
- “Дигитални алати и дигитални уређаји у раду са децом” - представљена је практична примена ИКТ алата “Story Jumper”, “Voki”, “Jigsaw Puzzle”, “Tux Paint”, “Online бојанке” и уређаја (интерактивна табла, лаптоп).

Чланови тима су се на састанку сложили о потреби постојања дигиталне библиотеке за све укључене, као погодан ИКТ алат за ту сврху одабрали су “Padlet” и договорили се око постављања садржаја који би садржали важне документе, стручну литературу за запослене, родитеље, занимљивости и креативне идеје за употребу ИКТ алата за заједничке тренутке деце и родитеља. Линк ка садржају подељен је у све званичне “Вибер” групе запослених и родитеља, а у плану је постављање линка и на званичну веб страну установе. Такође, у плану је и израда странице „За децу“ која ће бити постављена на веб-сајту установе и на којој ће бити доступни различити садржаји за сву децу у локалној заједници. Дигитална библиотека ПУ “Бошко Буха” Инђија <https://padlet.com/timdigitalni/digitalna-biblioteka-pu-bo-ko-buha-in-ija-r8dodjfk080my3v8>

Веома смо задовољне ефектима одржаних радионица. Обухват колегиница за прве радионице је стопроцентни, и сада су све колегинице оснажене да самостално пишу своје пројектне приче, извештаје и слична документа. Знају да су сви чланови тима на располагању, јер смо поделиле улоге и свака од чланица тима има координацију групом објеката како би све колегинице имале подршку и помоћ уколико им је потребна. Повратне информације од колегиница учесница радионица су мотивишуће, задовољне су приказаним практичним примерима, упутствима “корак по корак” и индивидуализованим приступом. Посебан утисак било је присуство деце у новој улози експерата. Дале су нам идеје за планирање наредних обука а неке су тражиле и детаљнија упутства.

eTwinning је део Европске платформе за школско образовање (European School Education Platform) која повезује запослене у школским и предшколским установама са циљем заједничких осмишљавања и спровођења пројеката, размене идеја и примера добре праксе. Колегинице које активно учествују у eTwinning пројектима у оквиру стручног усавршавања унутар установе путем презентација представиле су колективу могућности eTwinning платформе и приказале награђене eTwinning пројекте Националним и Европским ознакама квалитета. Резултат вредног и квалитетног рада награђен је ознаком eTwinning школе, коју наша предшколска установа поносно носи у овој години.

Стручно усавршавање васпитача ван установе

Из података добијених самовредновањем, самопроцене запослених и личних планова стручног усавршавања, наша ПУ омогућава запосленима континуирани развој дигиталних компетенција, а реализоване су акредитоване обуке:

- “Откривање дигиталног - креативна и одговорна примена дигиталне технологије у вртићу 1”
- „Подршка развоју дигиталних компетенција практичара у предшколским установама“ (Чланови тима за развој дигиталних компетенција су након обуке од јавног значаја израдили дигиталне ресурсе наше предшколске установе у алату “Canva” која је прослеђена додељеном ментору и у чекању смо даљих корака)
- „Електронски портфолио наставника и ученика“
- Платформа “Предшколска онлајн заједница учења „Пасош за учење“ (представљена је запосленима кроз радионице у малим објектима, а њене могућности тек треба да истражимо кроз планиране обуке Тима као алата за професионални развој и хоризонтално учење) .

Како развијамо дигиталне компетенције код деце?

Кроз акредитоване обуке упознале смо неке ИКТ алате који се могу смислено и креативно употребити у раду са децом, а учешћем у eTwinning пројектима, откриле смо нове ИКТ алате. Најчешће коришћени алати у раду са децом, а које самостално користе и деца су: “Jigsaw Puzzle”, “Canva”, “TuxPaint”, “Voki”, “Storyjumper”, “Chatterpix”, “Google Forms”, “LearningApps”, online бојанке, “Kadinski music lab”.

Дигиталне технологије доприносе општој добробити деце:

- деца се окупљају у малим групама,
- договарају се, размењују и сарађују око коришћења неког ИКТ алата,
- решавају проблемске ситуације,
- доносе одлуке и преузимају одговорност за своје акције,
- долазе до информација, документују (нпр. паметним телефоном или дигиталним фото апаратом) заједничке игре,

- представљају и изражавају своје потенцијале и могућности на различите начине, (нпр. коришћење диктафона, фото-апарата, камере, програми за сарадничко цртање, прављење креативних садржаја, електронских сликовница или игара од њихових цртежа или колажа...),
- заједнички креирају дигитални материјал којим промовишу своју групу или установу,
- истражују процесе и појаве користећи интернет уз партнерство са васпитачима,
- упознају нове културе, обичаје, музику и језике,
- развијају културу употребе дигиталних технологија...

И тако:

- граде односе,
- негују осећање прихваћености,
- континуитет у заједничком учењу,
- предузимају иницијативу,
- развијају своје потенцијале,
- проширују искуства,
- изграђују сазнања о себи, људима и свету који их окружује.

Васпитачи, ослањајући се на теоријска и програмска полазишта, труде се да у примени дигиталних технологија поштују принципе развијања реалног програма и стварају прилике за интегрисано учење; подржавајуће, уважавајуће, сигурно социјално и физичко окружење; заједничка смислена учења проистекла из искустава, аутентичних интересовања и односа; индивидуализовани приступ сваком детету и укључивање у заједничке игре; укљученост васпитача и заједничко учешће са децом; уважавање перспективе деце и породице, начинима њиховог укључивања и повезивања са локалном заједницом. (Основе програма предшколског васпитања и образовања “Године узлета”, 2019.)

Наши планови

Наши планови су:

- континуирано стручно усавршавање практичара кроз интерне обуке и радионице,
- опремање просторних целина дигиталним средствима намењених деци и васпитачима (лаптоп, фото-апарат, штампачи, интерактивне табле, пројектори, интернет конекција у свим објектима),

- истраживање и испробавање дигиталних технологија у раду са децом,
- унапређење примене и коришћење дигиталних платформи за комуникацију и размену садржаја између деце, породице и васпитача (“Padlet”, веб стране васпитне групе на нпр. “GoogleSites”, “Weebly”),
- организовање радионица са заподленима о електронској безбедности,
- организовање радионица са децом о заштити дечијих права у дигиталном окружењу и могућностима интернета (“Шта знамо о интернету?”, “Време које деца проводе у коришћењу дигиталних уређаја” и сл.),
- организовање радионица са родитељима на теме “Родитељство у дигиталном добу”, “Породична правила за безбедно и паметно коришћење интернета”,
- организовање онлајн сусрета / вебинара путем хоризонталне размене са другим предшколским установама у циљу размене искустава,
- повећање видљивости наше ПУ на глобалном нивоу,
- унапређење сарадње са основним школама у циљу коришћења ресурса школе током развијања теме/пројекта и у циљу ефикасније транзиције из ПВО у школу,
- креирање кутка за родитеље на веб страни установе (за информације, за питања и одговоре, за критике, похвале, сугестије),
- развијање културе, разумевања значаја и смислене и сврсисходне употребе дигиталних технологија у савремено доба.

Закључак

Увођење нових Основа програма предшколског васпитања и образовања “Године узлета” у васпитно-образовну праксу наметнуло је потребу примене дигиталне технологије на више нивоа (комуникација, истраживање, документовање...). Континуирано стручно усавршавање васпитача доприноси оснаживању дигиталних компетенција запослених али и унапређењу васпитно-образовне праксе. У нашој предшколској установи користимо дигиталне алате у раду са децом, упућујемо их да рукују дигиталним уређајима, претражују интернет садржаје, израђују оригинална електронска дидактичка средства, користе разне едукативне игре.

Одрасли имају одговорност да, водећи рачуна о деци и контексту у којем одрастају, заједно са њима уче, истражују и користе могућности дигиталног света, али и стичу шире навике његовог

безбедног коришћења. Васпитачи деци од најранијег узраста отварају свет дигиталне технологије као алата за учење и стварање. У контексту времена у којем живимо веома је важно да деца имају афирмативна искуства са дигиталним технологијама као алатима за проширивање знања о свету, креативност, стваралаштво, сарадњу и решавање проблема. Уместо игнорисања дигиталне стварности у којој живе данашња деца и дечје радозналости за дигитално, потребно је да пронађемо меру у критичкој, безбедној и сигурној употреби дигиталних технологија.

Литература:

1. *Основе програма предшколског васпитања и образовања “Године узлета”*, (2019). Београд: Просветни преглед.
2. *Закон о основама система образовања и васпитања у Републици Србији*, (88/2017, 27/2018 - др. закони, 10/2019, 6/2020, 129/2021, 92/2023). Београд: Службени гласник РС.
3. *Стратегија развоја образовања и васпитања у Републици Србији до 2030.године*, (63/2021). Београд: Службени гласник РС.
4. *Правилник о стандардима компетенција за професију васпитача и његовог професионалног развоја*, (111/ 2020). Београд: Службени гласник РС.
5. *Оквир дигиталних компетенција васпитача*, (2022). Београд: МПНТР, ЗВКОВ, ЗУОВ.
6. *Смернице за примену дигиталних технологија у предшколској установи*, (2022). Београд: МПНТР, ЗВКОВ, ЗУОВ.
7. <https://europass.rs/wp-content/uploads/2018/09/EuropassIctGrid-SRlat.pdf>

ГРАД ИСПОД ГРАДА

Аутори: Мирјана Митровић, васпитач, Снежана Недељковић, васпитач

Предшколска установа „Пчелица“ Сремска Митровица

Резиме: Пројекат „Град испод града“ трајао је три месеца. Реализован је у групи година пред полазак у школу. Овај пројекат је деци, родитељима и нама као васпитачима донео нова искуства и сазнања. Као васпитачи потрудиле смо се да им приближимо знамениту историју града. Са овим пројектом стари римски мајстори су ушли у наш вртић. Дух прошлости нашег некада царског града, оживео је кроз ангажованост и посвећеност деце током израде различитих предмета (новчића, фибула, накита).

Највећи изазов нам је био да сагледамо која је порука коју шаљемо и како приказујемо сопствену праксу. Такође, један од изазова је био и да заједно са децом напишемо презентацију овог пројекта и да је прикажемо родитељима. Међу децом се током пројекта развила успешна комуникација, заједно су учествовали у одабиру фотографија и текста и на тај начин било им је омогућено да изнесу своје идеје и замисли.

Кључне речи: игра, истраживање, ископине, римски новчићи.

Пројекат „Град испод града“

Повод за покретање овог пројекта је био када је дечак К.В. донео у вртић слику (слика 1). Рекао је да је на њој римски војник којег је његов чика ископао на локацији где се прави нова зграда. У договору са децом, слику смо залепиле на ормар да могу сви да је виде. Деца су прилазила, посматрала, запажала.... „Изгледа као нешто старо, као да је старо сто година“, „Изгледа као оно где су пирамиде“, „То је неки вођа праљуди“, „Неки камен и на њему нацртана беба“, „Ја се мало бојим ове фигуре личи ми на чудовиште“, „Слика некога ко је умро“. Неки су покушали и да нацртају (слика 2).

Слика 1

Слика 2

Да би сазнали ко се стварно налази на слици у помоћ смо позвали мајку дечака К.В. која се бави изучавањем живота у Сирмијуму (слика 3). Сазнали смо да је то жртвеник владара који је са војском пролазио кроз Сирмијум и на слици је језик који се више не користи. Поред жртвеника пронађена су и три римска новчића и делови једне од капија.

Слика 3

На ископинама

Деца су изразила жељу да посетимо ископине. (слика 4). „Жртвеник је стар и тежак“, „Новчиће су Римљани правили од метала и лупали их чекићем“, „Правили су их у својим радионицама а оне су биле у шуми“, „На ископинама има много људи и то су археолози“, „Капија се затварала да не би улазио ко хоће“, „Па то испод земље је град“...само су неки од коментара.

Слика 4

То је уједно и био повод за покретање пројекта. Назвали смо га „Град испод града“. Као провокацију у радну собу и атријум доносимо земљу са ископина, алат (лопатице, грабље, четкице). Деца су желела да ово истраже. Копали су, вадиле разне циглице, анализирали и коментарисали (слика 5). „Хајде да пробамо и ми нешто да нађемо“, „Да видимо шта су нам Римљани оставили“.

Слика 5

Слика 6

Овако уређен простор привукао је пажњу млађе групе. Били су заинтересовани да сазнају чиме се бавимо (слика 6). Поклонили су нам интерактивну књигу „Сирмијумска авантура“. Поделили су са нама искуства из њиховог пројекта „Свако има облик свој“. Копали смо заједно и уочавали разне облике циглица и каменчића. Као нову провокацију у земљу убацујемо неколико римских новчића. Након проналаска новчића, девојцица А.Ј. нам је испричала да и њена бака зна да прави новчиће. Показала нам је како. „Стави се новчић испод папира и оловком шара по њему. Онда

се узму маказе и изреже.“ Пробали смо и направили радионицу за израду новчића. Деца су запазила да се на свим новчићима налази глава неког човека. Из енциклопедије смо сазнали да је сваки римски владар имао новчић са својим ликом. Ту смо дошли и до нашег истраживачког питања...“Како су владари лице успели да нацртају на новчићу?“

Како су владари лице успели да нацртају на новчићу?

Кренули смо да тражимо одговор на наше питање. У библиотеци смо сазнали да су постојали златни и сребрни новчићи. Златни новчићи су тежи од сребрних. Такође смо сазнали да становници Сирмијума нису много путовали и да је једини начин да виде лик свог владара био на новчићу. Нисмо баш били задовољни, очекивали смо више, па смо кренули даље. Једна мама из групе нам је организовала одлазак у Музеј Срема. Прво смо се у лапидаријуму упознали са грађевинама и животом у Сирмијуму. Питали смо за новчиће (слика 7). Видели смо златни и сребрни новац, златне полуге, накит, фибуле и ту добили одговор на наше питање. „У ковници новца, постојао је печат са ликом владара и он се утискивао у још вруће злато“.

Слика 7

А онда смо све то спровели у дело

По повратку из музеја били смо пуни утисака. Деца су изјавила након посете да су сазнала: „Сирмијум има четири капије“, „Свидела ми се слика богиње која чува мост и даје срећу Митровици“, „Има мачева, ћупова, шлемова и лутки од глине да се деца играју“, „Људи су се сахрањивали у саркофаге“, „У музеју се налазе брошеви, наруквице, огрлице и златне полуге“, „Новчићи златни, сребрни и бронзани“. Почели смо са израдом новчића. Сребрни колаж папир нам

је послужио као сребрна полуга. Опцртали смо круг, изрезали га и оловком нацртали свој лик на њему. Деца су желела да свако има свој новчић, као да су владари. „ Ја бих владао Шпанијом, јер мој новчић изгледа шпански“, „ Да сам владар владао бих Сирмијумом зато што има капије и имао бих чуваре и дао бих им новчиће са својим ликом за плату“ (слика 8).

Слика 8

Приликом израде златних новчића глина нам је послужила као златна полуга. Оклагијом смо је растањили, чачкалицом нацртали свој лик и офарбали златном темпером.(слика 9).

Слика 9

Од глине, разних макарона, канапа, темпера правимо наруквице, прстење, фибуле. У Музеју смо сазнали да је у Сирмијуму веома био популаран леп накит и да су мушкарци носили прстење, а жене минђуше, наруквице, огрлице и чешљеве за косу. Фибуле или брошеви биле су у облику животиња, а богати становници Сирмијума имали су фибуле од злата. Мозаицима су украшавани подови и зидови кућа. То су слике и шаре састављене од разнобојних стаклених и мермерних

коцкица. Од ситних каменчића, које смо добили у Музеју направили смо наш мозаик. Каменчиће смо за подлогу причврстили силиконом.

У музеју смо слушали и о мермерном сунчаном сату који је тачно време показивао једино у Сирмијуму. Направили смо га од картонске кутије и поставили у заједнички простор, поред капије. Тако смо сви могли да видимо кад је време за ужину, а кад за одлазак кући. Једна од четири капије састављена је од картонских кутија у нашем вртићу. Свакодневно кроз њу пролазило је стотине деце. Било им је интересно јер су могли на капији да напишу своје име, нацртају нешто, оставе неки свој траг.

Са „Куцама“ кроз Сирмијум

Симбол наше групе је „Куце“ па смо тако и ову изложбу назвали. Наш кустос провео је кроз Сирмијум другаре из других група, васпитаче, родитеље, кустоса из музеја, библиотекарку...Своја запажања могли су да оставе у књизи утисака (слика 10).

Слика 10

Прослава пројекта

Кроз овај пројекат настало је много фотографија, белешки, исказа, цртежа и продуката. Деца су већ причала о томе да треба да направимо филм. Нисмо биле сигурне да ли то можемо. Заједно са децом читале смо причу, одабирале фотографије, консултовали се којим редом да излажу, шта је сувишно, шта недостаје. За њих је било важно да њихова запажања, коментари буду видљиви.

Успели смо све да уклопимо и да родитељима прикажемо онако како су они видели и доживели ову Сирмијумску авантуру.

Литература:

1. *Године узлета* (2019) Основе програма предшколског васпитања и образовања ,Београд
2. Крњаја, Ж., Павловић- Бренеселовић, Д. (2022), *Водич за развијање теме- пројекта са децом*, Београд, Министарство просвете, науке и технолошког развоја.
3. Павловић- Бренеселовић ,Д., Крњаја, Ж., Бацковић, С. (2022), *Водич за уређење простора у децјем вртићу*, Београд, Министарство просвете, науке и технолошког развоја.
4. Павловић – БреБренеселовић, Д., Крњаја, Ж., Јовановић, М., Сјеничић, Г. (2022), *Стратегија заједничког развијања програма у складу са специфичностима појединих узраста деце*, Београд, Министарство просвете, науке и технолошког развоја.
5. Шупут, Ј., Лемајић, Г., (2020), *Сирмијумска авантура* , Креативни центар

ПРЕИСПИТИВАЊЕ СОПСТВЕНЕ ПРАКСЕ КРОЗ ПРИНЦИПЕ РАЗВИЈАЊА РЕАЛНОГ ПРОГРАМА ТОКОМ РАЗВИЈАЊА ПРОЈЕКТА "КОД КУЋЕ ЈЕ НАЈЛЕПШЕ"

Емина Дукић, васпитач

Предшколска установа „Радосно детињство“ Нови Сад

Резиме: У развијању програма, усмереног на подршку добробити детета, васпитач се руководи принципима развијања реалног програма који проистичу из концепције Основа програма "Године узлета". Схватајући важност партнерства са породицом и локалном заједницом, у овом раду описани су различити видови ангажовања родитеља, попут организовања посета, радионица и стручних савета. У раду су описане ситуације учешћа деце у заједничким активностима у којима су се стварали односи међусобног уважавања, сарадње и одговорности, што је допринело стварању подржавајућег окружења за учење и решавању изазова на које су наилазила током пројекта. Током градње куће, деца су кроз лично искуство, кроз интеракцију са родитељима и другим одраслима, подстакнута да постану активни истраживачи и интегрисани део своје заједнице. Важност препознавања и уважавања индивидуалних разлика и аутентичности сваког детета и његове породице допринело је да васпитач у односима са родитељима пређе из сарадничких у партнерске односе.

Кључне речи: односи, сарадња, партнерство, ангажованост

Имајући у виду то да све што радимо у вртићу има холистичку конотацију, додатно отежава раздвајање примера из праксе у смислу појединачних принципа. Примери из праксе су одабрани на начин да најбоље осликавају назначене принципе, а не хронологију развијања пројекта.

Принцип партнерства

Учешће породице и заједнице у заједничком истраживању на различите начине доприносе да деца продубе своје истраживање и постану интегришући део целокупне заједнице. У примерима који следе могу се видети различити видови партнерства. Три године врло успешно са родитељима негујемо односе поверења, поштовања, уважавања, толеранције. На самом почетку упознавале смо их са начинима учешћа у живот вртића. Данас, већина њих су креативни истраживачи наших тема

пројеката и активни учесници, па нас често повезују са стручњацима, дају предлоге за даља истраживања, организују посете, радионице...Управо је тако и кренуо да се развија наш пројекат. Након посете В. маме која је архитекта и њене презентације о процедури изградње куће, пожелели смо да направимо кућу у нашој соби. Пре свега тражили смо грађевинску дозволу од нашег главног васпитача, а након тога правили списак потребног материјала. Истражујући околину вртића, схватили смо да у близини не постоји продавница грађевинског материјала, па смо предложиле родитељима да се заједно окупимо у великој продавници грађевинског материјала и тамо купимо све што нам је потребно. Ивана која нас је тамо примила, водила нас је кроз објекат, упућивала, објашњавала и давала предлоге за нашу градњу (слика 1).

Током овог пројекта С. мама нас је повезала са инвеститором једне зграде која се гради. Током ове посете деца су имала прилику да сазнају како бити безбедан на градилишту, какве врсте материјала постоје, да упоређују њихове текстуре, састав, тежину...ко све ради на градилишту...Са градилишта смо, као поклон, понели у вртић неколико стиропора, арматуру и мрежу (слика 2).

Од септембра месеца у нашем дворишту се дешавају радови на промени канализационих цеви. Деца су свакодневно са прозора посматрала шта се дешава, али смо и користили све прилике када идемо у шетњу, да са мајсторима поразговарамо. Једном приликом смо пратили процес настајања бетона у мешалици. Поклонили су нам траку да оградимо наше градилиште у соби...Како смо ми пратили њихове радове у дворишту, тако су и они знали шта се дешава у нашој соби и чиме се ми бавимо. Били су врло заинтересовани па су једном дошли да нас посете и увере се у све што су им деца причала. Нису нам само стручњаци помагали у процесу развијања пројекта већ су се дешавале и спонтане ситуације када родитељи доводе децу или долазе по њих. Тако се у неколико наврата дешавало да очеви размењују идеје како направити врата, како кров...(слика 3).

Коначно, прослава пројекта била је у сарадњи са Академијом уметности у Новом Саду и родитељима. Контактирали су нас студенти академије који су имали задатак из предмета сценографија, да осмисле функционалну сцену. Кроз разговор, заједно смо дошли на идеју да израде сцену за причу коју су деца често тражила да слушају, а то је сликовница "Код куће је најлепше" Џонатана Емета. Деца су већ неко време спонтано глумила делове ове приче током симболичке игре. На родитељском састанку, предочили смо родитељима нашу идеју. Заједно смо промишљали како они и ми можемо да подржимо ову дечију игру. Н. мама је предложила да бака сашије костиме, С. тата да свира клавир уз песмице, М. тата да организује снимање и фотографисање, а Л. мама да направи машине за хор. Тако је у фискултурној сали нашег вртића истовремено прослављен наш

пројекат и одржан испит из предмета сценографија (слика 4).

Слика 1

Слика 2

Слика 3

Слика 4

Принцип усмерености на односе

Схватајући важност разумевања чињенице да фокус васпитача треба да буде на стварању подржавајућег социјалног и физичког окружења, трудиле смо се да стварамо услове у којима се обезбеђује сигурност и континуитет. Важно нам је било учешће деце и наша укљученост у активности у којима се негују односи уважавања, сарадње, одговорности и заједништва. У следећим примерима приказаћемо ситуације у којима су видљиве ове вредности.

Повод за отварање пројекта "Код куће је најлепше" била је игра на дворишту у којој су деца покушавала да заједно направе кућу. По двоје или троје носили дебла срушена током олује, доносили су гуме, даске које су слагали једну на другу (слика 5). Провокативним питањима подстакле смо децу на размишљање, размену идеја и искустава. Како би проширила дечију игру, понудиле смо им различите материјале за конструисање.

Током израде кућа од различитих полуструктурираних и неструктурираних материјала деца су наилазила на различите потешкоће. Једна од њих било је сечење селотејпа. Дечак Н. се сетио и предложио да један треба да држи крај, а други да сече маказама, па се тако крај неће залепити (слика 6). Користећи дрвене дашчице, дечаци су по упутству са кутије покушавали да направе кућу, али није било лако због жљебова и уклапања дашчица у њих. Кроз више заједничких покушаја, преговарања, размене идеја дошли су до закључка да не належе свака дашчица на сваки жљоб и да је тешко одржати баланс, тј равнотежу како би зид чврсто стајао. Током грађења заједничке куле од бамбучија, дечак В. је пожелео да њихова кула буде још већа. Иако су већ стајали на столицама и градили највише што могу, М. се сетио да могу да спусте кулу на под па онда наставе са градњом и биће већа. Девојчица С. им је понудила своју помоћ да безбедно спусте кулу како се не би распала

(слика 7).

Кућа коју смо градили у нашој соби била је при крају и деца су имала потребу да се свакодневно играју у њој, али проблем је био простор око ње који није дозвољавао слободу кретања. Промишљали смо заједно током јутарњег састанка и договорили се да ћемо кућу пребацити испред собе, у ходник. Било је неизвесно да ли ћемо успети због њене величине. У помоћ су нам притекли М. тата и његов колега грађевински радник па смо уз њихове јасне инструкције успели заједно да је изместимо (слика 8).

Слика 5

Слика 6

Слика 7

Слика 8

Принцип животности

Дете учи оно што живи, а живи у заједници деце и одраслих. Заједничко учење који проистиче из аутентичних искустава и догађаја у заједници је вредност коју негујемо, а видљива је у следећим примерима. Родитељи девојчице Л. су мењали кров у Чуругу па је она кроз фотографије испричала вршњацима на који начин се то ради и шта је све потребно од материјала. Неке материјале је и донела у вртић као што су: цреп, ексери, шrafoви (слика 9). Дечак П. је са татом правио терасу са надстрешницом у Бајиној башти. Он је у свом радном оделу са рукавицама врло сликовито испричао како се зида и на шта треба највише обратити пажњу током градње: темељ, равни зидови, стубови-подупирачи, изолација (слика 10). П. је вршњацима презентовао целу причу кроз пп презентацију коју је направио с татом. Најзначајније је било то што су његово искуство и стечена сазнања у породици, кроз практичан рад, помогла изградњи наше заједничке куће. Дечак М. је са татом градио кокошињац и зечарник, па смо од њега тако сазнали од којих материјала се праве куће за ове животиње.

Слика 9

Слика 10

Принцип интегрисаности

Полазећи од чињенице да деца уче целим својим бићем, кроз јединство доживљаја, мисли и акција, трудиле смо се да пружимо деци што више ситуација и могућности за испробавање, и тестирање њихових идеја и претпоставки. Тако је дечак М. кроз експерименте са ледом дошао до сазнања да се коцкице леда могу слепити, ако се трљају једна о другу. Деца су пратила његове инструкције и покушавала да направе кулу од коцака леда. Како се лед топио у њиховим рукама, М. је закључила: "Руке су нам топле, па се зато лед топи." Д. је предложио да брже отопе лед тако што ће га у купатилу држати под млазом вруће воде. Н. је тада приметио: "Као стакло је" (слика 11).

Током градње наше куће од тетрапака, М. и А. су једном приликом случајно одвалили комадиће пур пене који су вирили. То им се допало, па су потражили пластичне ножиће у сету за моделовање и пажљиво секли вишак пур пене са зидова (слика 12). Тетрапаци су имали пластичне чепове који су нам сметали у градњи. В. и М. су узели маказе и након неколико покушаја успели да скину цео пластични део на амбалажи. Њихов пример следили су и други вршњаци (слика 13).

Слика 11

Слика 12

Слика 13

Принцип аутентичности

Свако дете и свака породица су јединствени и носе своје посебности. Ми васпитачи, трудимо се да препознамо и уважавамо интегритет, различитости и посебности сваког детета поштујући развојне, културне и социјалне специфичности деце и њихових породица. Један од примера је када

је дечак М. искористио картонске кутије и поклопце да направи кућицу за игру с којом су се касније играла друга деца користећи чикице и гумене животиње (слика 14). Девојчица С. је у истраживању стања различитих материјала експериментисала са песком за маце, гипсом, тестом...моделовала пећину, камење (слика 15). Дечак П. као дете из породице која негује доминантно традиционалне вредности и начине васпитања, упознаје вршњаке са процесом изградње терасе у којој је и лично учествовао: копао земљу, мешао бетон, заливао, тестерио, закуцавао...(слика 16).

Слика 14

Слика 15

Слика 16

Принцип ангажованости

Принцип ангажованости подразумева да је фокус васпитача на ситуацијама и активностима којима се подржава учење детета кроз властиту активност, ангажованост детета, иницијатива и избор деце. У примеру који следи, васпитачу је било драгоцено схватање важности заједничког учења, а не директног подучавања. Неколико дечака црта путеве на великом папиру на поду, за своје аутиће. У једном моменту М. каже: "Хајде да нам се сретну путеви овде!" Сви су прихватили игру и почели да цртају своје путеве, али тако да заједно стварају раскрснице, кружне токове (слика 17). В. је предложио да залепе кутијице и направе насеље. Кроз размену искустава и сазнања, заједничким промишљањем, означили су зграде, игралиште, вртић, парк, школу и цркву. Касније, неколико девојчица је искористило направљено насеље за симболичку игру. Било је потребно "дорадити" неке делове, као нпр. направити надвожњак, место за слетање хеликоптера, саобраћајне знаке (слика 18).

Током зидања куће наилазили смо на различите изазове. Један од њих је пур пена која је расла и подизала нам "цигле". В. се сетио: "Кад притиснем овако руком, пур пена не може да расте" (слика 19). Другари су следили његов пример, али није било могуће притискати све "цигле" одједном. П. се сетио да можемо узети неке тешке предмете и њима притиснути цигле од тетрапака. Од различитих предлога које су деца давала, одлучили смо да одемо у заједнички простор где су дрвени конструктори и њих послажемо на зид. У томе су нам помогли старији другари из Пчелица који су тог дана били наши гости. Имали смо још један проблем. Након зидања два или три реда, дешавало нам се да се цео зид искриви. П. искуство у зидању са татом помогло нам је да решимо овај проблем,

па смо на његов предлог пронашли даске и летве којима смо подупрли зидове (слика 20). Видљива је била дечија радост и усхићеност због личне ангажованости у решавању проблема и свести о томе колико је њихов допринос важан.

Слика 17

Слика 18

Слика 19

Слика 20

Овај рад је уједно и одговор на питање: Зашто да стално учим? (питање из свима познатог приручника "Водич за развијање теме/пројекта са децом") јер, "То што знам то препознајем у пракси, оно што не знам, не могу ни да видим" (Павловић,Б., Крњаја, 2022: 55). Овај рад истиче важност повезаности континуираног теоријског учења васпитача и његове праксе. Драгоцена скуства васпитача у овом раду, везана за истраживање повезаности свих принципа допринела су слојевитом сагледавању сопствене праксе.

Литература:

1. *Основе програма предшколског васпитања и образовања Године узлета* (2019). Београд: Министарство просвете, науке и технолошког развоја
2. Крњаја, Ж. и Павловић Бренеселовић, Д. (2022). *Водич за развијање теме/пројекта са децом*. Београд: Министарство просвете, науке и технолошког развоја
3. Павловић Бренеселовић, Д., Крњаја, Ж., Јовановић, М.,и Сјеничић, Г., (2022). *Стратегија заједничког развијања програма у складу са специфичностима појединих узраста деце*. Београд: Министарство просвете, науке и технолошког развоја

ИСКУСТВА И ИЗАЗОВИ У РАЗВИЈАЊУ КВАЛИТЕТНЕ ПРАКСЕ КРОЗ ПРОЈЕКАТ „ТУП, ТУП, СВУДА ОКО НАС ЈЕ ЗВУК“

Аутори рада: Марија Бурсаћ, васпитач, Александра Марин, васпитач

Предшколска установа „Полетарац“ Стара Пазова

Резиме: Полазећи од свакодневних питања деце дошли смо до теме пројекта. Водећи се интересовањима деце, креирали смо подстицајну средину и пратили принципе из нових Основа. Деца су учила кроз јединство доживљаја и акције, подстакнута непосредним искуством да испробавају, проверавају своје претпоставке, надограђују своје идеје, продубљују своје разумевање, заједно раде и помажу једни другима, у развијању својих креативних потенцијала. Васпитачи су подржавали дечија интересовања, иницијативе, идеје и предлоге. У специфичним околностима групе у којој бораве деца различитог узраста акценат стављамо на стварање прилика за учење и давање могућности деци да истражују и упознају свет око себе.

Кључне речи: деца, заједничко развијање програма, партнерство.

Како је почело

Пројекат "Туп, туп, свуда око нас је звук" је реализован са децом мешовите васпитне групе узраста од 3 до 6 година, од марта месеца до јуна месеца 2023. године. За време прославе учења у пројекту "Лист" дечак је приметио док хода по лишћу да се чују неки звукови. То је децу подстакло на размишљање о звуковима и отворила су нам се многа питања. Деца су схватила да могу да користе своје руке и друге делове тела као сопствене ударалке и да праве звукове. Консултујући се са децом организујемо туру по окружењу, ослушкивали смо звукове око себе. Шетали смо кроз насеље по бетону, трави, каменчићима и сазнали да се кораци на различитим површинама другачије чују. Деца су чула неки звук који је изазвао велику зачудност код њих видевши деку како звиждуће прстима.

Слика број 1. Звиждук

Истражујемо инструменте

Звиждук је децу подстакао на размишљање о музици и музичким инструментима. Отварала су нам се бројна питања а једно од њих је : " Да ли сваки инструмент има исти звук?" . У наш пројекат укључујемо родитеље који нам доносе разне музичке инструменте. Донели су нам синтисајзер, триангл ,бубањ , флауте , штапиће... Деца својим доживљајима и чулима откривају да сваки музички инструмент има другачији звук. Деца су кући преносила своје утиске и сазнања о музици и свирању. Дечак је пренео ујаку своје искуство из вртића и доноси нам хармонику у вртић. То је код деце изазвало радост и знатижељу. Старији другари су помагали млађој деци у току свирања и држања хармонике. Слушањем дечијих исказа сазнајемо да дирке немамо само на хармоници већ и на синтисајзеру и клавиру. Деца су дошла до сазнања да је клавир огроман , да има дирке. Отвара нам се питање: Како клавир да унесемо у собу? На основу њихових исказа и промишљана уносимо картонске кутије различитих величина и облика и од њих правимо клавир.

Слика број 2 Клавир

Звечке

Васпитачи истражују заједно са децом како би пронашли одговор на свако њихово питање, у томе нам је доста помогао интернет где налазимо идеју како да направимо звечке. Од девојчице сазнајемо да њена бака има семење које можемо да искористимо за прављење звечки. Одлазимо по семење и на дечију иницијативу одлазимо у продавницу где купујемо: пасуљ, пиринач.

Слика број 3. Прикупљање семења

У сарадњи са родитељима деца од куће доносе потребан материјал за израду звечки. Донели су лопатице, точире, пластичне флаше. У току активности старија деца су са лакоћом пунила, док је млађој деци била потребна помоћ од старијих другара. Деца су касније истраживала звук звечки. И сазнали су да свака семенка даје другачији звук. Највише су им се свиделе звечке пуњене пасуљем јер је најбучнија.

Правимо бину

Заједно организујемо музичко дружење са родитељима где правимо инструменте од картона, пластике и других рециклираних материјала. На предлог родитеља оснивамо наш оркестар " Полетарчић ". Свирали смо, плесали ,забављали се и наставили даље да истражујемо. У току истраживања отворило нам се питање : Шта је то бина? То је код деце изазвало зачудност јер многа деца нису знала шта је то бина. Деца су давала разне одговоре и предлоге. Шетњом по насељу смо угледали палете од које су децу подстакле да од њих направимо бину. Уз помоћ фирме " Тенге" ту дечију замисао остварујемо. Деца су била срећна и ту срећу су желела да поделе са другима , па поводом тога у госте позивамо баку која је некада свирала клавир.

Како се пројекат развијао физички простор се мењао. Сви продукти настали током пројекта су резултат заједничког учешћа деце и одраслих.

Посета школи

У дворишту вртића истраживали смо звукове који нас окружују. Ми боравимо у основној школи и у помоћ нам увек прискачу велика деца. Прича о томе чиме се бавимо шири се кроз школу па добијамо позив да дођемо код њих на час музичког. Приликом одласка деца су приметила бубамару ,која је код деце изазвала чуђење. Деца су се запитала да ли бубамара испушта неки звук? Велики другари су промишљали и нису знали одговор али су знали песмицу коју смо заједно певали и свирали.

Слика број 4 . Свирање

Желећи да деца искуствено прошире своја сазнања прихватили смо позив и друге учитељице. У школи учимо да свирамо флауту и играмо народно коло. Прича о народном колу и фолклору продубила је заинтересованост и подстакла децу на даље истраживање.

Народна традиција

Дечак код куће проналази прадедину шајкачу и доноси је у вртић. Сазнајемо да је шајкача део народне ношње. Тих дана слушамо, гледамо и играмо народна кола. У госте нам долази КУД " Славко Гајин " који нам доноси народну ношњу и прича нам о народној традицији и народној музици. Деца сваким даном показују све већу заинтересованост и подстакнути причом кореографа правимо наше представе.

Слањем позивница, позивамо родитеље и велике другаре на представу оркестра " Полетарчић" . Уз

песму и игру прославили смо учење из пројекта. У току пројекта деца су се осећала испуњено, остварено, компетентно и срећно, што се највише дало приметити током игре.

Закључак

Кроз пројекат "Туп, туп, туп свуда око нас је звук" заједно смо трагали за многим одговорима. Због специфичности места у ком живимо, у малој сеоској средини, нисмо могли да реализујемо посету музичком концерту. Развијали смо вршњачко учење и подстицали већу ангажованост код деце. Подржавали смо дечију перспективу, охрабривали их да износе своје идеје. Подстицајна средина, промене у простору као и укљученост родитеља и локалне заједнице, омогућило је деци да се више ангажују. Били су партнери, како у игри, тако и у односу дете-дете, дете-васпитач, дете-родитељ-васпитач.

Литература:

1. Министарство просвете, науке и технолошког развоја (2019), *Године узлета* Основе програма предшколског васпитања и образовања, Београд: Просветни преглед
2. Крњаја, Ж. (2017), *Пројектни приступ учењу Калеидоскоп*, Београд: Филозовски факултет

Кључна питања:

1. Да ли у довољној мери и ми сами истражујемо како би наши подстицаји били у складу са потребама деце?
2. Да ли смо довољно оснажени да препознамо дечију перспективу?

**ЗАЈЕДНИЧКИ ПРОСТОРИ ЗА УЧЕЊЕ КАО ЕЛЕМЕНТ ХОРИЗОНТАЛНЕ РАЗМЕНЕ У
ПРЕДШКОЛСКОЈ УСТАНОВИ**

Сања Кузманчев - педагог,

Милан Вашалић и Соња Киш – васпитачи

Предшколска установа „Драгољуб Удицки“ Кикинда

Резиме: Хоризонтално учење је сложен и вишеслојан феномен који последњих година постаје једна од централних тема када је у питању професионални развој васпитача. Оно има најбоље ефекте ако се остварује у средини у којој се негују узајамност, равноправност и партнерство; када се учење одвија кроз интеракцију, а знање и разумевање настају заједничким промишљањем и рефлексijом праксе. Водећи се овим ефектом, васпитно- образовни радници наше установе последње две године велики део активности посвећују овом виду учења и усавршавања, а оно је, такође, и један од циљева у актуелном Развојном плану установе.

Рад презентује начин на који смо хоризонталну размену организовали унутар установе, с' посебним акцентом на заједнички простор за учење, који су увођењем Основа програма постали равноправан простор за игру и учење. У раду полазимо од дефинисања проблема од којег смо пошли, а то је недостатак, односно недовољно коришћење целовите, функционалне употребе заједничког простора за учење у односу на његово првобитно стварање естетског доживљаја у самом простору вртића. Циљ рада је представљање настајања заједничког простора за учење, који је саставни део процеса хоризонталне размене и један од сегмента васпитно-образовног рада. Васпитачи у сарадњи са стручном службом су препознали да је неопходно заједничко сагледавање досадашње примене заједничких простора за учење а онда и његово промишљање у односу на функцију и употребу таквог простора. Следећи корак односио се на иницирање а потом и реализовање састанка васпитача који су уједно и покретачи промене простора, са стручном службом.

У раду је представљен и део једног пројекта у чијој реализацији је заједнички простор за учење посебно добио на важности, а елементи тог простора су након пројекта искоришћени и користе се и даље као елементи просторних целина за учење у радној соби.

Овај рад је презентован на последњем Сајму образовања одржаног у оквиру Сајма књига октобра месеца где је стручно оцењен високо професионалним.

Кључне речи: дете, васпитач, родитељ, хоризонтално учење, заједнички простор за учење.

Реализација процеса хоризонталне размене

Увођењем Основа програма васпитачи, медицинске сестре и стручни сарадници су имали прилику да посете кластер центре у Земуну и Новом Саду (искуства из тих посета презентована су осталим колегама, вртић у Суботици, Новом Кнежевцу, док су у нашим вртићима биле колегинице из Зрењанина и Иванице. Искуства из тих посета презентована су осталим колегама. Тада се као предлог појавило питање зашто обилазимо вртиће у другим градовима, а не знамо како изгледају поједини вртићи у нашој установи. Сви запослени имали су прилику, у више наврата, да обиђу језго реализације Основа програма што је било значајно због менторске подршке коју су запослени у том објекту добијали увођењем истог. Претходне школске године за нове и колегинице са мање стажа организоване су једнодневне посете вртићу који има огледну собу и која је омогућила посматрање процеса интегрисаног учења, реализације актуелног пројекта на нивоу васпитно-образовне групе, а да исти не буде ометен непосредним боравком посматрача. Уз праћење рада, колеге су имале прилику да се упознају и са осталим сегментима реализације програма (заједничким простором за учење, процесом документовања и вођењем педагошке документације, сарадњом са породицом, локалном заједницом). Све наведено било је претеча хоризонталној размени организованој ове школске године.

Припрема

Почетком школске године васпитачи и медицинске сестре су се на нивоу вртића изјашњавали у ком вртићу би волели да упознају заједнички простор за учење, просторне целине у радним собама, начин реализације пројекта, вођење документације. Предлог стручне службе је био да изаберу два вртића. Направљен је списак заинтересованих за сваки вртић и оно што је спонтано испало добро је што има заинтересованих колега за свих осамнаест објеката наше установе. Договорено је да се обиђу два вртића месечно.

Реализација

Посета је организована на исти начин као што је била она кластер центрима. По доласку поновљен је план и циљ посете који је претходно био послат и на вибер групу свим колегама:

1. Упознавање са структуром простора у радним собама и актуелним пројектима у во групама
2. Процес документовања/вођење педагошке документације

3. Упознавање са заједничким просторима за учење
4. Евалуација
5. Разно

Евалуација

Завршни део посете је размена на нивоу групе о утисцима, као и попуњавање евалуационог листа са следећим питањима:

1. У којој мери ће Вам данашња посета значити у будућем раду:

неће ми значити

значиће ми

2. Највећу добит за будући рад имаћу када је у питању:

документација

заједнички простори за учење

просторне целине у радној соби

3. Шта Вам се најмање допало, шта бисте променили?

Након завршене годишње реализације Хоризонталног учења односно размене, на основу евалуације за све васпитаче, имаћемо податке о добити за васпитаче, али очекујемо да ће овај вид

размене бити у интересу квалитетније реализације свих сегмената васпитно-образовног рада за све учеснике васпитно-образовног процеса (децу, васпитаче и родитеље). У плану је да и наредне школске године наставимо са оваквим видом хоризонталне размене.

Други део – Коришћење заједничког простора за учење у развијању реалног програма у вртићу

Велика новина за нас је у Основама програма било структурирање и коришћење заједничких простора за учење као и хоризонталне размене између вртића, чему посвећујемо посебну пажњу. Структурирање заједничких простора за учење у вртићима је препознато као важан елемент васпитно-образовног рада и његово значење и допринос је још увек актуелан у нашим вртићима. Посвећеност заједничким просторима за учење, у корелацији је са хоризонталном разменом, и нужно намеће сарадњу између васпитача и стручних сарадника. Остварујући сарадњу, васпитачи су у прилици да заједно долазе до могућих, остваривих решења у пракси у односу на реалан програм вртића. Кроз остварену сарадњу износе своје предлоге, идеје, промишљају о намени простора, његовој функцији, материјалима и средствима који своје место могу да пронађу у простору, повезивању са родитељима и њиховим боравком са децом у простору и упознавању и представљању актуелних пројекта/заједничких простора за учење представницима локалне заједнице, у циљу повезивања са значајним установама и институцијама у нашем граду. Фазе настајања заједничког простора за учење у оквиру пројекта „Трагом старих заната“, изледале су овако:

- Промишљање о изгледу заједничког простора за учење;
- На које све начине ће заједнички простор за учење моћи да се користи, односно која је његова функција;
- Које материјале/средства ће своје место пронаћи у овом простору;
- Како остварити/повезати се са другом во групом и њиховим пројектом кроз структурирање заједничког простора за учење;

- Омогућити несметани боравак деце, а да се тиме не нарушава њихова безбедност и спонтано учешће;
- Учинити намену простора препознатљивом осталим колегама у вртићу;
- Мотивисати родитеље да заједно са децом бораве у овом простору;
- Остварити сарадњу са лок.заједницом у циљу проширивања дечијих сазнања у оквиру актуелног пројекта;

Изазови/ проблеми са којима смо се суочавали управо су један од фаза настајања пројекта, а то су омогућити несметани боравак деце, а да се тиме не наруши њихова безбедност и спонтано учешће, и како привући и мотивисати родитеље да заједно са децом бораве у овом простору. Оно што смо првобитно посматрали као изазов, заправо се спонтано одвијало, без препрека, о чему ће више речи бити приликом саме презентације, односно излагања рада.

У следећем делу презентације видеће се како је реализација пројекта „Трагом старих заната“ у једној васпитно-образовној групи допринела структурирању заједничког простора за учење, и постала значајан простор за игру и учење осталих васпитних група у том објекту.

Припрема

На почетку пројекта активну улогу у структурирању заједничког простора за учење имали су родитељи који су се активно укључили како кроз радионицу, тако и у прикупљању материјала којим су деца заједно са васпитачима учествовала у његовом стварању.

Реализација

Новонастали заједнички простор за учење имао је водећу улогу у реализацији наведеног пројекта. Простор је коришћен за бројне садржаје: писање пером, ткање, сликање графитом, на

штефалају, за излагање радова, за причу витезова о кодексу части.

Евалуација

Када је у питању овакав вид хоризонталне размене а потом и његов крајњи резултат, наредни кораци односе се на то да задржимо изузетну сарадњу између васпитача и васпитача/стручних сарадника, јачамо такав вид сарадње и у осталим вртићима наше ПУ и не нарушимо континуитет добре праксе. Професионалне компетенције у наредном периоду развијаћемо својим учешћем на стручним сусретима, семинарима и обукама, успостављајући сарадњу и са другим колегама из различитих ПУ. Као највећу подршку и ослонац препознајемо вољу и мотивацију васпитача и стручних сарадника за заједничко деловање.

Највећа вредности реализованих активности у заједничком простору за учење је задовољство деце, а онда и васпитача, сарадњу са представницима локалне заједнице, мноштво продуката, укљученост породице. Реализоване активности у заједничком простору за учење мотивисале су децу и нас, да елементе целине искористимо у новом пројекту, као део просторне целине у радној соби. Такође, њени елементи послужили су нам и да изложимо фотографије за презентацију на Сајму образовања.

Добит за васпитаче од процеса хоризонталне размене:

- размена знања и искуства

- грађење односа између колега
- промишљање и преиспитивање праксе

Литература:

1. Лакићевић О, Кораћ И, Михајловић М, Златаровић В, 2022, *Водич за стручно усавшавање у предшколској установи кроз хоризонтално учење*, Београд, Министарство просвете, науке и технолошког развоја РС
2. Крњаја Ж. и Бренеселовић Д, 2022, *Приручник за документовање*, Београд, Министарство просвете, науке и технолошког развоја РС
3. Крњаја Ж. и Бренеселовић Д, 2013, *Где станује квалитет, Књига 1, Политика грађења квалитета у предшколском васпитању*, Београд, Институт за педагогију и андрагогију, Филозофски факултет, Универзитет у Београду

ВОДА - СВАКА КАП ЈЕ ВАЖНА

*Аутори рада: Жељка Обрадовић, мастер васпитач и Анита Павичић Морић, васпитач
Предшколска установа „Пчелица“ Сремска Митровица*

Резиме: Пројекат „Вода – свака кап је важна“ је развијан са групом деце у години пред полазак у школу. Повод за настајање овог пројекта је ситуација када је дечак из групе донео енциклопедију о планети Земљи у вртић као и глобус који су посматрали данима, окретали га, описивали, упоређивали површине означене различитим бојама. Питали су се како је могуће да воде има највише на планети. Како би им омогућили да боље уоче односе различитих делова земљине кугле, у собу смо, као провокацију унеле велику карту света. Посматрајући карту деца су коментарисала да воде има највише, да се налази око сваког континента и питала се одакле толика вода, како настаје, где се све налази и зашто се каже да без воде нема живота. У тражењу одговора на питања стварали смо ситуације да деца проширују своја искуства кроз посете местима у локалној заједници (школа, зубар, свакодневни обиласци и шетње поред реке Саве), у лабораторији у соби, да се ангажују кроз сопствену активност, да уче кроз дружење и интеракцију са старијом децом у школи, да у животно-практичним ситуацијама стичу навике корисне за цео живот кроз разумевање значаја истих, да уче другу децу о важности и начинима чувања воде. Кроз ове активности бавили смо се вредностима и значајем тема екологије и животне средине.

Кључне речи : локална заједница, вршњачко и међувршњачко учење, истраживање

Пројекат „Вода – свака кап је важна“

Пројекат је развијан са групом деце у години пред полазак у школу у периоду од фебруара до јуна месеца. Повод за настајање овог пројекта је дечија заинтересованост за енциклопедије о диносаурусима и планети Земљи које је дечак Л.М. доносио у вртић. Разгледајући књиге видели су да се на сликама делови Земље приказују на глобусу. То их је подстакло да почну да посматрају глобус у нашој соби. Окретали су га, описивали, упоређивали површине означене различитим бојама. Постављали су питања везана за боје и нијансе које се виде на глобусу. Питали су се како је могуће да воде има највише на планети, а да Земља стоји. Како би им омогућили да боље уоче односе воде и копна, у собу смо, као провокацију унеле велику карту света. Посматрајући карту деца су

коментарисала да воде има највише, да се налази око сваког континента и питала се одакле толика вода, како настаје, и зашто се каже да је морамо чувати.

У трагању за одговорима обратили смо се родитељима путем писма и почетног паноа. Родитељи и деца су почели да доносе енциклопедије, сликовнице, уџбенике од старије браће и сестара који иду у школу. Прелиставали смо књиге, разгледали енциклопедије, заједно читали сликовнице и тако се подсећали онога што знамо али и стицали нова знања. Деца имају искуство да је вода течност без боје, укуса и мириса, да је користимо у свакодневном животу за: пиће, купање, прање, у припреми хране и да сва жива бића, биљке и животиње не могу да живе без воде, да се вода налази у природи. Из донетих књига смо сазнали да је вода најдрагоценији ресурс на Земљи, да је живот настао у води, да су људске цивилизације настајале поред воде, да све мање чисте, пијаће воде има, да полако нестаје и да треба да је чувамо и пажљиво употребљавамо, јер је свака кап битна.

Заједно смо погледали спот и кратак филм (Вода, документарни филм, <https://www.destilatorvode.com>) о томе колико је вода важна у животу свих живих бића и на децу је најснажнији утисак оставио део у ком смо видели да вода пресушује, да је све мање у природи и да већ сада многа деца на планети немају чисту пијаћу воду. Израз тог снажног доживљаја, свака кап је важна, је постао тема нашег истраживања.

Децу је посебно заинтересовала информација да вода коју пијемо није увек чиста и добра за пиће, а да ми то не можемо да видимо голим оком. У књигама смо видели да се чистоћа воде испитује у лабораторијама.

Како би створили услове за сопствена истраживања почели смо да уносимо промене у радној соби заједно са децом и родитељима. Како би подстакли децу да истражују прозирност, чистоћу, растворљивост и састав воде, у просторну целину за визуелну уметност смо донели: пластичне посуде, кашике, шприцеве, флашице, зачине за јело различитих боја и мириса, сирће, уље. Донели смо стаклене тегле у које смо насули воду. Деца су додавала зачине, сирће, уље, мешала састојке, посматрала промене, мирисала растворе. Резултате својих огледа су цртала и лепила на наш истраживачки сто. Своја истраживања су изводили и у купатилу где су правили пену од воде и сапуна, стављали је у провидне посуде и посматрали шта се дешава са њом и како нестаје.

Сл.1 Деца бележе своја истраживања

Сл.2 Израђујемо плакате за млађу децу

Како би проширили искуства деце и разумели шта се ради у лабораторији позвали смо мајку девојчице С.П. из наше групе, која је професор у Прехрамбеној шумарској – хемијској школи. У посету је дошла заједно са колегиницом из школе, а први асистент им је била и њена ћерка која је имала посебне задатке и била јако поносна на своју нову улогу. Гошће смо прво упознали са нашим открићима и шта смо до тада научили и питали: „Зашто воду морамо да чувамо кад је има свуда око нас?“ Показала нам је фотографије пустиње на којима су се јасно виделе бразде и пукотине. Како би увидели однос површина земље на којима нема воде и воде, тражили смо на карти света површине обележене жутом бојом. Тражећи нијансе браон и жуте боје дошли смо до увида да многи делови Земље немају воде колико је потребно. Ова открића су само потврдила оно што смо видели на документарном филму о води.

У наставку посете смо се упознавали са лабораторијом. Сви смо обукли беле мантиле, ставили на руке гумене рукавице и учествовали у експериментима са водом које су изводиле професорице са својим помоћницима. Помоћници су била сва деца. Током вршења експеримената деца су се из улоге помоћника упознала са лабораторијским инструментима и неким хемијским једињењима. Посебно су им били занимљиви огледи у којима је вода мењала агрегатно стање. Сазнали смо да се у лабораторији за истраживања могу користити и други материјали и средства (сода бикарбона, течност за прање судова, стиродур, боје за храну). Све то смо користили у поступку прављења „пасте за слона“ различитих боја, бојења безбојне течности јарким бојама а затим нестајање истих, „Духа из епрувете“ као и прављење слајма помоћу стиродура. На крају дружења са мамом експертом, сви лаборанти-помоћници су добили признања у виду дипломе и тако постали мали хемичари.

Сл.3 Експерт и лаборант помоћник

сл.4 Правимо пасту за слона

Након дружења и заједничког учења са хемичаркама деца су свакодневно истраживала и правила експерименте у соби. Поред радости у игри у лабораторији, након посете је остало отворено питање и задатак за све нас: на који начин можемо да сачувамо сваку кап воде? Пошто су се од раније упознали са појмом и смислом екологије, предложили су да оснујемо „Еколошку патролу за чување воде“. Док су прали руке користили су мало воде за квашење и испирање руку. Подсећали су једни друге да затварају воду док сипају сапун и да је свака кап воде драгоцен и важна. Пошто смо купатило делили са децом из млађе групе у купатилу смо учили и млађу децу да је то важно. Деца из наше групе су помагала млађој деци да одврну и заврну славину када сапунају руке.

Договорили смо се да размишљамо и откривамо како још можемо уштедети воду. Дечак С.Т. је једно јутро дошао у вртић и саопштио да превише воде отиче док перемо зубе. Закључио је да нам вода не треба док перемо него кад испирамо зубе. Како би се упознали са исправним прањем зуба заједно смо одлучили да посетимо стоматологе у Дечјем диспанзеру. Стоматолози су деци на занимљив начин демонстрирали на који начин се правилно перу зуби. Горња вилица како киша пада, а доња како расте трава са спољашње и унутрашње стране. Деца која су желела прегледала су своје зубе уз помоћ љубичасте пасте и видела да ли су их добро опрала. Заједно са стоматологом су радили контролни преглед једни другима уз коришћење плавог светла. Стоматолози су нам поклонили љубичасту пасту за нашу лабораторију. Деца су закључила да је вода значајна у стоматологији, јер служи за прање, испирање, поправку и вађење зуба. Такође су похваљена за увиде о чувању воде и завртању славине док перемо зубе.

сл.5 Вода у зубарској столици

Многа знања о води смо стекли читајући уџбенике које су деца доносила од старије браће и сестара. Питали смо се шта деца у школи знају о води, а ми још не знамо? Наш вртић „Маслачак“ већ годинама реализује План транзиције у сарадњи са ОШ „Свети Сава“. Путем мејл групе васпитача, учитеља и стручних сарадника, обратили смо се за помоћ учитељицама. Образложили смо чиме се бавимо у нашој групи и добили позив од учитељице и ученика четвртог разреда да размењујемо знања и искуства у досадашњим истраживањима. Путем телефона смо договорили термин посете и том приликом дошли до увида да у школи постоји распоред часова, мали и велики одмор, учионице, школско звоно. Све то смо узели у обзир приликом планирања сусрета у школи.

Ученици четвртог разреда и њихова учитељица проширили су наша сазнања о води. Извели су представу „Златна рибица“ и њихову учионицу опремили у складу са нашим пројектом. Деца су видела живе рибе у кантама и теглама. У једном делу учионице припремили су лабораторијску опрему и позвали децу да је заједно изводе огледе. На крају дружења и заједничког учења ученици су организовали квиз знања у ком су сви учествовали.

сл.6 Заједничко извођење огледа

Након посете школи дечак А.В. је рекао: „Златна рибица живи у мору и може да нам испуни

све жеље.“ Дечак С.Т. се питао: „Да ли је вода из баре вода из реке Саве?“

Тражећи одговор на питање да ли је бара настала тако што се река Сава излила почело је истраживање у нашој радној соби. У нашу лабораторију смо донели узорке воде и посматрали смо чистоћу на Сунчевој светлости и уз помоћ батеријске лампе. Додавали су блато и песак у чашу чисте воде и посматрали. Своје резултате бележили су, цртали и лепили на наш лаборантски сто. Дошли су до закључка да је вода са песком и блатом муљава и прљава, као бара, да река Сава лежи у свом кориту које је пуно песка и камења и да је воду из баре направила киша. Дубину баре проверавали смо игром „Баци камен“. Уочили смо да већи камен падне ближе и да више замути воду него када бацимо мањи камен.

Пројекат смо прославили заједничким излетом на обали реке Саве. Сви смо се припремили за излет. Понели смо ћебад, флашице са водом и уживали у игрању и дружењу. Проигравали смо ситуације, разговарали о знањим и искуствима које смо током пројекта стекли, бацањем камена смо пратили замућивање воде, покретном игром „Сачувај воду“ пресицањем из чаше у чашу трудили смо се да да што више воде сачувамо и што брже је однесемо до циља.

Закључак

Током пројекта смо пратећи дечју игру, слушале о чему разговарају и бележиле питања и дилеме о којима су разговарали. Превазилазили смо потешкоће са којима смо се сусретали и долазили до нових искустава која ће нам служити у нашем даљем раду.

Деца су хтела да сазнају одговор на питање: „Како вода из Саве долази у мој стан?“ и навела нас да наша будућа истраживања организујемо користећи све ресурсе локалне заједнице.

Литература :

1. *Године узлета: Основе програма предшколског образовања и васпитања* (2019), Београд; Просветни преглед, број 16/2018, Министарство просвете, науке и технолошког развоја .
2. Крњаја, Ж. Павловић Бренеселовић, Д. (2021). *Приручник за документовање*, Београд: МПНТР
3. Д.Павловић Бренеселовић , Ж. Крњаја, М.Јовановић, Г.Сјеничић. (2022). *Стратегија заједничког развијања програма у складу са специфичностима појединих узраста деце* , Београд: МПНТР

СТРАТЕГИЈА ВАСПИТАЧА У РАЗВИЈАЊУ РЕАЛНОГ ПРОГРАМА КРОЗ ПРОЈЕКА „БАЛОН-БАЛОНЧИЋ“

Аутори рада: Биљана Курјачки- мастер васпитач, Бојана Николић-васпитач

Предшколска установа „Влада Обрадовић- Камени“ Пећинци

Резиме: Рад приказује развијање пројекта који је био заједничко истраживање деце и одраслих. Истражујући балоне играјући се њима деца истражују, експериментишу и уче. Током пројекта деца истражују и откривају на које начине се могу балони надувати, трагају за одговорима који провоцирају нове запитаности. Током пројекта подржавали смо дечју заинтересованост, проширивали дечју игру и подупирали изазове за истраживање и откривање. Деца су сво време била ангажована и учествовала у истраживању, заједно смо учили у вртићу и ван њега. Током пројекта „Балон – балончић“ имали смо подршку и укљученост родитеља.

Кључне речи: развијање пројекта, учешће, истраживање

Увод

Када се у вртићу славе рођендани, деца обично доносе балоне. У нашој групи прославили смо рођендан другарице Уне. Њен тата је донео разнобојне балоне којима смо украсили собу. Док су се деца играла са балонима, запазиле смо да често разговарају о балонима: од чега су, како се дувају и износе своје искуства. Ирис је рекла да балон може да се надува помоћу ватре и хемије и да је таквим балоном путовала у Америку, на шта су друга деца реаговала неверицом и тврдила да то не може, јер би се балон запалио и истопио. Предложиле смо деци да заједно истражимо како се све могу дувати балони. Са децом смо направиле мапу и обележиле ресурсе у локалној средини који ће нам помоћи да истражимо и откријемо одговор како све могу да се надувају балони?

Деци смо као провокацију ненадуване балоне различитих за дување балона.

оставиле у соби надуване и боја, облика и величина, пумпу

Слика 1. Провокација за балоне

Процес истраживања

Сутрадан ујутро, деца су одмах узимала балоне, покушавала да их надувају, дувањем и помоћу пумпе, помагали су једни другима и откривали да балон могу да надувају ваздухом из пумпе и плућа. Балоне које су надували користили су у играма које су сами осмишљавали Ирис је употребила балон као прескакало. Позвала је и остале другаре да јој се придруже, али ту је настао проблем: Зашто неко може да прескочи балон или да га веже, а неко не може? Упоредили смо балоне и открили да су различите дужине. Решење смо пронашли помоћу мерења дужине балона. Направили смо графикон, свако је уцртао дужину свог балона, а затим смо их измерили метром. На метру су деца обележила дужину најдужег балона и сваки следећи балон дували до обележене потребне дужине. Родитеље смо обавестили о почетку реализације нашег пројекта и позвали на сарадњу и учешће.

Слика 2. Балон као прескакало

Раде нам је испричао да је на једној прослави деце из групе у години пред полазак у школу, видео како су родитељи и деца плесали са балонима, па смо и ми организовали плес са балонима. Током плеса, деца су приметили да им се коса „лепи“ за балон. Питали су: Шта је то? Како то настане? Ово је био моменат за заједничко истраживање, да заједно откријемо шта је то и како настаје? Проширили смо игру са балонима и у собу унеле различите материјале: папириће, чешаљ, мараме и сл. Истраживали смо како се балон наелектрише и шта све може да привуче. Деца су била заинтересована за експерименте са електрицитетом и питали су да ли постоје још неки експерименти са балоном. Одговор за нове експерименте са балонима пронашли смо у апликацији

Pinterest, зајдно смо бирали шта би још могли да експериментишемо. Тако да смо ту подржали дечју игру да покрећу балон помоћу ваздуха, да га надувају хемијском реакцијом, откривали смо како да пробушимо балон, а да он не пукне.

Николија и Уна имају иницијативу да напуне балон водом, да виде да ли је балон са водом тежи од балона са ваздухом. Подржале смо ову њихову иницијативу, проширили игру балонима водом, пластичним посудама, бокалчићима, левцима, каменчићима, житом, брашном, песком. Деца су пунила балоне различитим материјалима, опипавала их, упоређивала њихов облик и тежину.

Истраживање се наставља на оближњој ливади где желимо да откријемо шта ће се десити са балонима који су напуњени различитим материјалима. Тако смо открили који су балони најлакши и лете на ветру, а који су тежи и не могу да полете.

Иринина мама се бави декорацијом балона и њено учешће у пројекту било је на њену иницијативу да заједно са децом направи балонску декорацију. Деца су одлучила да направе Мики Мауса, помагали су да се надувају балони, договарали се око боје и који ће балон где да се прикачи. Иринина мама је донела и балоне у облику бројева, тако да су деца свакодневно именовала и препознавала бројеве, правили комбинације бројева.

Играјући се балонима Ирис и Мики су покушали да „полете“ са балонима, скакали су са пањева и са мердевина, па смо решили да заједно истражимо како може да се лети балонима. Игру проширујемо папирима за бојање са мотивима летећег балона, слике и снимке лета летећим балоном, које смо пронашли на интернету и које смо гледали на таблету.

Слика 3. Како се лети балоно

Акијева мама нам је донела у вртић лампионе. Деци је било зачудно како они могу да полете и како се они пуне топлим ваздухом. Акијева мама нам је објаснила да нам је за то потребан простор ван вртића. Заједно смо отишли на спортско игралиште и покушали да запалимо лампион и да га пустимо да лети. Наишли смо на проблем јер је дувао ветар и балон није могао да се надува топлим ваздухом. Сетили смо се да се у близини налази мајсторска радионица са високом халом и отишли смо да замолимо мајсторе да у њиховој хали покушамо да балон надувамо топлим ваздухом.

Мајстори су нам помогли и наш балон је одлетео до плафона хале. Били смо одушевљени и деца су замолила мајстора да балон изнесе напоље и пусти га да одлети. Док смо посматрали како балон лети Ирис нам је рекла: „Е, тако сам ја летела у Америку, само је балон био већи“. Ова њена изјава код деце је покренула истраживање о летећим балонима. Позвали смо родитеље на учешће да заједно са децом код куће истраже и сазнају нешто више о летећим балонима (на интернету, у енциклопедијама,...) и своја искуства поделе са свима нама.

Слика 4. Балон надуван топлим ваздухом

Искуство са мајсторима из радионице деца примењују у игри у вртићу. Радионицу у вртићу допуњавају потребним материјалима. Видели су како је мајстор повезао жице и фитиљ на лампиону па су започела да конструишу летећи балон у нашој радионици. Деца су и у просторној целини за конструисање правила моделе летећих балона. Тако су Николија и Ирис најпре нацртале скицу свог летећег балона, а затим га конструисале од лево коцкица, канапа и балона.

Са децом смо у вртићу разговарали о томе шта су све са родитељима сазнали о летећим балонима и разгледали смо слике летећих балона које су неки од њих доносили. Деца су нам говорила да би волела да лете летећим балоном, заједно смо се договорили да конструишемо летећи балон у нашој соби и заједно одлетимо до Мексика, а родитеље смо замолили да им деца испричају измишљене приче у којима би летели летећим балоном, а они да их запишу. Приче о замишљеном лету летећим балоном које су нам родитељи и деца доносили, заједно смо читали. Деци су се допале приче и договорили смо се да од тих прича направимо књигу којој смо дали назив: „Авантуре наше летећим балоном“.

Тих дана сазнали смо да у цвећари у нашем месту можемо видети како се балони пуне помоћу хемије. Са децом смо отишли у се хемија зове хелијум и имали смо он налази у цвећари. После доста пронађемо. Цвећарка нам је објаснила ваздуха и да зато балони пуњени. Добили смо један балон на поклон и на како лете балони пуњени ваздухом из хелијумом.

цвећару. Тамо смо сазнали да задатак да пронађемо где се тражења успели смо да да је хелијум гас, лакши од хелијумом одлете високо. шеталишту смо испробали пумпе, а како напуњени

Слика 5. Хелијум

По повратку у вртић, док су прала руке течним сапуном, Лука је направио балончић, друга деца су исто покушавала. У собу уносимо воду, детерџент, течни сапун и сламчице. Деца су од сапунице правила балончиће. Узели су сламчице и почела да дувају испод воде, појавило се много балончића. Деца искуство из вртића препричавају кући, зато нам је Микијева бака дала рецепт за прављење циновских балона и материјал који нам је за то потребан. Отишли смо на спортско игралиште да откријемо како се праве циновски балони.

Балоне су деца користила у просторној целини за симболичку игру, тако што су увек измишљала нове игре које су њима биле смислене и које су често понављали.

Пројекат смо прославили са осталим другарима из вртића. За добродошлицу смо им дували балончиће, заједно смо експериментисали, разгледали паное са фотографијама и причали им о нашим искуствима и местима за учење. Играли смо са њима наше игре са балонима које смо осмислили у вртићу. Балон који су деца конструисала у нашој радионици и на који су исписали поздраве другарима надували смо топлим ваздухом и пустили га да одлети у нади да ће наши поздрави стићи до других другара.

Закључак

У приказаном раду препознаје се дечја заинтересованост, њихово ангажовање и учешће у пројекту. Партнерство са породицом проширило је истраживање, а места у локалној средини и окружење вртића постала су места за истраживање и учење деце. Заједничко искуство учења са децом кроз истраживање у овом пројекту отворило нам је могућности да деца могу да покрећу

иницијативе, да документују кроз цртеже, видео записе и фотографије. Током пројекта рефлексивна је била присутна и усмерена на уважавање и подршку дечјих иницијатива, као и на структурирање подстицајног и стимулативног окружења у којем деца могу да развијају своје потенцијале.

Литература:

1. Крњаја, Ж., Павловић-Бренеселовић, Д., (2017) ; *Калеидоскоп- Пројектни приступ учењу*, Београд ИПА- Филозофски факултет
2. *Године узлета*; Основе програма предшколског васпитања и образовања
3. Зборник радова, *Изазови у грађењу културе вртића као места заједничког живљења*, Тара, 2019
4. И. Ђерић, Д. Чолаковић (2022); *Модел заједнице професионалног учења – од рефлексивне акције до рефлексивне акције*: Београд

СТРАТЕГИЈЕ ВАСПИТАЧА У РАЗВИЈАЊУ ТЕМЕ ПРОЈЕКТА „ИМЕНОИГРАЊЕ“

Аутори: Николина Шкундрић, васпитач и Сања Миљевић, васпитач

Предшколска установа „Радосно детињство“ Нови Сад

Резиме: У оквиру важеће програмске концепције улога васпитача се мења и реализује кроз следећа подручја рада: подручје непосредног рада са децом, подручје развијања реалног програма, подручје професионалног развоја и подручје професионалног јавног деловања. Професија васпитача је динамична и захтева континуирано преиспитивање теорије и праксе како би била у складу са стручним знањима и концепцијом програма. Васпитач развија реални програм користећи следеће стратегије: планирање, заједничко развијање програма, праћење и вредновање кроз документовање. Стратегије постају видљиве као низ конкретних поступака, метода, акција и мера васпитача којима васпитач обликује односе и начине учешћа деце, породица, али и властитог учешћа у свим ситуацијама током развијања реалног програма.

У раду желимо да представимо стратегије које смо користиле током развијања теме пројекта „Именоиграње“. Константно преиспитујући своју праксу и користећи своја знања и умења базирана на савременим сазнањима, слици о детету и концепцијом програма, нисмо „побегли“ од онога за шта су заиста деца заинтересована, већ смо развијали реални програм у складу са његовим принципима не ограничавајући се узрасним карактеристикама, већ трагајући за начинима како да разумемо децу и подржимо њихово учење и развој. Тако да смо кроз истраживање имена, симбола, мапирања и кроз програмирање развијали различите врсте ране писмености.

Кључне речи: стратегије васпитача, реални програм, учење, истраживање, рана писменост

Увод

Улога васпитача у оквиру важеће програмске концепције је изузетно комплексна. Своја професионална знања и умења (педагошка, психолошка и методичка) васпитач користи у развијању реалног програма који подупире слику о детету као јединственом и целовитом бићу, компетентном и богатом потенцијалима, активном учеснику вртићке заједнице, посвећеном учењу, креативном и

бићу игре, истовремено градећи програм кроз односе које гради са свим учесницима у програму поштујући принципе развијања реалног програма (принцип усмерености на односе, принцип животности, принцип интегрисаности, принцип аутентичности, принцип ангажованости и принцип партнерства). Стратегије су низ одлука и избора које вршимо током развијања програма. У оквиру „Година узлета“ говоримо о следећим стратегијама: планирање, заједничко развијање програма и документовање. Надамо се да ћемо у овом раду учинити видљивим конкретне поступке и начине на које смо развијали тему пројекта „Именоиграње“. Пројекат је развијан са децом средње узрасне групе од октобра до децембра месеца. У том моменту већина деце групе су била на узрасту од 3.5 године.

Како је дошло до теме пројекта?

Са почетком радне године у групу је уписано неколико деце која до сада нису похађала вртић. Када је новоуписана девојчица рекла да се зове Милица, Филип Л. је рекао да се он зове Филип, али да у групи имамо још два Филипа. Потом су даље причали да имамо и двојицу Лука, две Вање...Приметиле смо да се и у визуелној просторној целини све више појављују цртежи на којима су нацртана имена. У једном моменту су скоро сва деца цртала своје име, соба нам је била препуна илустрација имена. Пратимо шта се дешава у групи и пробамо да разумемо за шта су они то заинтересовани, шта се то тачно дешава, а то радимо играјући се и причајући са њима (децом). Током планирања наредних корака смо осећали одређену дозу бојазни о могућим правцима развијања теме пројекта.

Име као лични знак

Закључујемо да треба да приступимо имену као личном знаку/симболу. Деца су била изложена симболима цветића већ приликом адаптације. Симболи цветића су се појављивали на различитим местима-гардеробним ормарићима, креветићима, кроз различите игре, тако да су већ усмерени на такав начин размишљања. Симболи цветића које смо користили при грађењу идентитета групе и да потпомогнемо обављање рутине су нам до сада били „довољни“. Морамо да напоменемо да су симболи цветића били веома захтевни за распознавање, али деца су веома лако и брзо, уз припрему и уводне активности, препознавала свој симбол. Закључиле смо након посматрања и укључивања у игру деце да заинтересованост за симболичко приказивање постоји, да

је деци значајно истраживање порекла њиховог имена као откривања дела њиховог личног идентитета. Дошао је моменат да се обратимо породицама позивним писмом којим смо обавестили породице о заинтересованости деце за тему. На својим креветима су почели да примећују да поред цветића нешто и пише. С обзиром да су имена деце на креветићима била ситна, одштампале смо их на већем формату и поставиле на место које је деци лако доступно. Прилазили су им и препознавала графички приказ свог имена, а она која нису препознавала питала су васпитаче да им покажу картицу с њиховим именом. Након тога су поред свог одштампаног имена постављали симболе цветића. Водили су спонтане разговоре о томе које име је дугачко, које кратко... Прикључиле смо се разговорима предлажући да избројимо слова, трагали смо за „заједничким“ словом (слово које се налази у више имена), да измеримо и упоредимо телесну висину са дужином имена. Обраћамо се породицама и позивамо их да разговарају са дететом о томе како је оно добило име, ко је и зашто одабрао баш то име. Потом им предлажемо да по принципима моделовања припреме плакат на коме би се налазило име детета. Родитељи су кроз моделовање били усмерени да посматрају и прате шта је детету важно, питају и слушају дете како би хтелo, са чим би хтелo да креира плакат, подржи избор детета, именује све што дете уради, покаже и проширује нудећи нове идеје које подржавају дететову заинтересованост. Деца су представљала своје приче о имену, изражавајући понос и задовољство, посебно истичући ко је све учествовао у изради плаката (углавном су то били сви чланови породице). У овом периоду у групу је почео да долази и дечак са додатном подршком. Породица из које долази је врло свесно креирала сензорну таблу са именом којој се то дете враћало када год би осетило потребу. У моментима док је истраживао таблу са својим именом, прилазила су и остала деца јер је и њима била занимљива и табла и нови другар, те су започињали комуникацију и упознавање. То је била прва прилика у којој се почео укључивати у комуникацију са другом децом и тако је настала његова прва прича за учење коју смо приложили у његов портфолио. Заједно са децом смо одабрали простор у соби где ћемо поставити плакате са именима. Како је пристизало све више плаката које нисмо имали где да излажемо, размишљале смо како би све могли да их прикажемо. Одлучујемо да узмемо картонске кутије на које ћемо лепити плакате са именима за свако дете. Тиме би омогућили деци да се играју кутијама и да лако манипулишу оним шта им је важно. У визуелној просторној целини су деца махом почела да цртају себе и своје породице. Предложиле смо им да цртеже залепе на кутију на којој се налази њихово име. Затим смо почели додавати кутијама и фотографије породица, прослава рођендана и висине детета у датом тренутку, али и QR код који води ка електронском портфолију детета. Од млађе групе сваки родитељ има QR код за приступ

фасцикли свог детета кроз коју може да прати напредовање свог детета, али и да прилаже материјале из породице. Учешће деце у документовању сопственог учења током развијања пројекта је на много вишем нивоу. Самостално су фотографисали процесе, заједнички смо бирали фотографије које приказују кључне тачке учења и које су усмеравале даљи ток пројектних активности истовремено омогућавајући деци и свим осталим учесницима да се врате на претходна искуства учења и заједнички их анализирају. Породични зид у соби је добио нову димензију, од међусобног упознавања деце, појавило се интересовање и за имена чланова породице. Децу је занимало „која су то имена“. Заинтересованост деце смо подржале тако што смо одштампале имена родитеља и поставиле их на пано на коме су се налазила и одштампана имена деце. Родитељима смо предложиле да донесу своје фотографије малог формата. Симболе цветића који су се налазили поред имена детета смо заменили фотографијама, јер смо планирале да деца повезују исписано име са конкретном особом. Деца су прстом повлачила имагинарну линију између свог имена и имена родитеља. Подржали смо игру уношењем вунице којом су „повезали“ своје име са именима својих родитеља. Открили су да се нека имена такође понављају, али да су у питању различите особе. Вуницом су почели да повезују и нека имена другара, оних са којима се највише играју. Одлучиле смо да урадимо неку врсту „мреже односа“ која би приказала како смо у групи сви повезани. Деца су је назвала „Мрежа пријатељства“.

Данило је посматрајући пано са именима рекао да је могуће да неког зову „друкчије“, а не по имену, као у оној песми где Лазу зову матерна маза. Некој деци је песма била позната, али смо предложиле да покушамо да пронађемо песму у нашој литерарној просторној целини. Пошто је нисмо нашли, потражили смо је у вртићком Читалачком клубу. Читали смо и причали о песми „Матерна маза“. Кроз песму о Лази откривали смо зашто је Лаза добио баш такав надимак. Васпитач је рекао деци да је то друго име надимак и да неки надимци могу да нам пријају, а други не и да је јако важно да кажу уколико их неко зове надимком који им смета, који му не прија. Лаза је добио надимак на основу свог понашања, али надимци могу да настану и на друге начине. Док су тражили књигу са песмом о Лази, два Филипа су пронашли две идентичне књиге. Закључили су да се исто зову, а и да су идентичне, за разлику од њих двојице. С обзиром да је током прошле године успостављен ритуал причања прича, током читања прича деца су све више наглашавала како се зову јунаци приче, наглашавајући да свака књига и прича има име, као и јунаци у причи. Одлучиле

смо да урадимо грозд техником визуални приказ са одговором на питање „Шта све има име?“. Листу смо попуњавали током наредног периода.

Филип је рекао да кући игра једну супер игру која има име „Змије и мердевине“. Заједно смо претражили интернет уносећи назив игре, пронашли таблу за игру, одштампали, пластифицирали, пронашли фигурице и коцку. Филип је заинтересованој деци појашњавао правила игре. Данило и Филип су током играња бележили резултате записујући тачке онемо ко први стигне на циљ. Након неколико дана бележења резултата Данило износи закључак: „Јуче сам ја имао више тачкица, а данас ти имаш више тачака од мене. Сутра би волео да ја победим.“. Закључили су да се резултат разликује од дана до дана. Филип се досетио да и дани у недељи имају име, да имају дани викенда и тада не идемо у вртић. Тата му је рекао да има још два дана до викенда. Данило је додао да су дани викенда субота и недеља. Јана је била зачуђена чињеницом да и дани имају име, а Југа је баш занимало који је данас дан. Јана је предложила да на вратима направе ознаке за дане у недељи, како би пратили који је данас дан. Донели смо из просторије са рестловима картон у боји. Одабрали су две боје, исекли 5 кругова плаве боје и 2 круга жуте боје. Питале смо их зашто су израдили баш пет и два круга одговорили су да 5 дана идемо у вртић, а да су два викенд. Имена радних дана су знали, али нису били сигурни у редослед. Допуниле смо кружиће називима дана. Након што су заједнички остварили идеју препознали су да је потребно нешто чиме би обележили који је данас дан. Јана се појавила са исеченим кругом у розој боји и дала предлог да њега користимо за обележавање као што обележавамо ниво буке

Симболи

Деца су све више обраћала пажњу на различите симболе, открили су да гледајући симболе, могу да испричају причу, што је Јован открио посматрајући плакат на вратима купатила на ком се налазе кораци који нас упућују на рутину правилног прања руку. Јован је са поносом „прочитао“ плакат. То нам је био повод да пружимо подршку кроз групну причу за учење, тако да редовно уносимо приче у сликама у литерарну просторну целину. У то време су нас посетила деца из групе „Бомбоница“ која су ишла по целом вртићу и сву децу упознавала са значењем знака који су израдили, а који ће постављати у заједничком простору са крупним конструкторима у холу вртића како би упозорили остале да су „радови у току“. Тих дана Ленка нам је рекла да и наш вртић има име „Калимеро“. Друга деца додају да и групе имају имена и наводе различита имена група, јер у

неке од њих иду браћа и сестре. То нам је било довољно да предложимо туру по вртићу у којој би открили која то имена група постоје и где се налазе те групе. Понели смо фотоапарат да би забележили називе група. Током фото туре придружили су нам се Арсеније и Алексеј из најстарије групе који су нам се понудили као водичи. Током туре смо завили у већину соба. „Бомбонице“ су у том тренутку правиле мапу њиховог одласка до позоришта. Неколицини деца је ово привукло пажњу, али нису даље коментарисали, сем што су чули од Бомбоница да је то мапа. По повратку у собу, схватиле смо да су деца спремна да се оснаже да упознају цео вртић. Одлучиле смо да кренемо са мапирањем како би деца почела да освајају шири простор вртића. Размишљале смо о мапирању простора вртића на начин који би био смислен и разумљив деци. У исто време, сасвим непланирано Тамара је са свог викенд путовања донела мапу Сирогојна и описала на који начин јој је мапа помагала да пронађе малу школу и остале грађевине које су је занимале. Предложиле смо да упишу име села у интернет претраживач и да покушају да пронађу фотографије кућа о којима нам је Тамара причала. Уношење имена села нам је одмах понудило управо фотографије грађевина о којима је она говорила. Показале смо деци да у интернет претраживачу може да се пронађе и мапа. Лука је рекао да на тој мапи имају бројеви. Подстакле смо децу да размисле где све виђају бројеве у својој околини. „На вратима наше собе је број 5“, рекао је Југ. Поново смо организовали туру по вртићу, али овај пут смо трагали за бројевима соба и повезивали називе група са бројем.

Мапирање

Свесне да мапирање вртића представља велики изазов на свим узрастима, морале смо добро да осмислимо на који начин ћемо увести децу у процес мапирања. Много нам је помогао материјал који смо пронашли на сајту Националне географије који се бавио баш овом темом. Одлучиле смо да кренемо од деци најближег и оног простора који најбоље познају, а то је радна соба. Фотографисале смо намештај из различитих перспектива, анализирали заједно са децом положаје у простору и на крају израдили фотографије појединачног комада намештаја, а које су настале из „птичије“ перспективе. Припремиле смо и фотографију целог простора собе, коју смо прво пројектовали на зиду, уз питање са ког је места фотографисана и шта се све види на њој. Данило је препознао да је фотографија настала код врата и да је васпитачица сигурно стајала на столици. Након анализе фотографије собе понудиле смо деци одштапану фотографију собе у већем формату, као и елементе потребне за израду мапе простора собе. Након уводних вежби перцепције простора деца су са лакоћом, заједнички поставила све елементе на мапу. Да би увежбали коришћење мапе и везу

простора и мапе, предложиле смо игру у којој тражимо скривени предмет, а његов положај означавамо на мапи фигурицом.

Почетно програмирање

Током размене информација о току пројекта са колегиницом Емином, долазимо до увида да смо направили добру подлогу за даље подизање дигиталних компетенција деце кроз почетно програмирање и схватање шта је то алгоритам. У том периоду присутност деце је била веома мала због сезонских вирусних болести. Починемо игром на тепиху који има квадрате различитих боја. Деца су прво имала задатак да из једног квадрата дођу до другог, да уоче и планирају путању. Подстицале смо децу да вербализују кораке и шта све морају да ураде (иду право, скрену, прво да дођу до плавог, па црвеног квадрата, колико корака...). У собу уносимо играчку Бибот и учимо децу како се користи. Игру проширујемо тако што смо припремиле квадрате од картона у боји које су деца распоређивала по простору и задавала задатке роботу играчки Биботу. Бибот користимо за прве кораке у програмирању. Задатке смо временом усложњавали. Након што су деца добро упознала функције и рад робота, унели смо и нови елемент, а то је планирање и бележење корака, као коначни корак, провера записа. За ту намену смо одштампале и пластифицирале сетове катрица са стрелицама које означавају путању кретања робота и табелу у коју су уносили планиране кораке. Током ових активности су практично увидели значај тачног симболичког записа, као и могућност његове корекције. Током коришћења Бибота, Данило преузима улогу вршњачког едукатора и ненаметљиво помаже заинтересованој деци. У међувремену се повећао и број присутне деце у групи. Новопридошлу децу су вршњаци који су имали искуства са Биботом упознавали са функцијама ове занимљиве пчелице.

Завршетак и прослава пројекта

Пројекцијом фотографија насталих у турама по вртићу смо се вратили мапирању вртића. Још нам је недостајала само мапа вртића. Разговарале смо са децом о могућим идејним решењима. Тамара је предложила да нацртамо симболе на папирићима који би представљали врата собе групе одређеног назива. Филип је предложио да додамо и бројеве соба на мапу. Након што су нацртали симболе и повезали их са бројевима деца су, заједно са васпитачима, наишла на проблем, а то је како

представити приземље, а како спрат на једној мапи. Јован је предложио да креирамо две мапе, једну приземља, а другу спрата и да их повежемо степеницама. Са претходним искуством, креирање мапе вртића није био тежак задатак. На мапи су у недостајали заједнички простори и остале просторије. Одлучиле смо да фотографишемо те просторе и да позовемо децу из осталих група нашег вртића да нам кроз модификовану игру Мапиграња помогну да пронађемо те просторе у вртићу и позиционирамо их на мапи и тако осигурамо инетракцију са децом и са спрата и из приземља. Након заједничког креирања мапе вртића одлучили смо да прославимо наше учење у пројекту тако што смо позвали децу других група да сутрадан дођу да представимо чиме смо се ми то бавили током овог пројекта и шта смо све научили. Деца осталих група су присуствовала презентацији путем продуката у соби, процесних паноа, фотографија и разговора. За крај су деца ове васпитне групе обучила заинтересовану децу како се користи и чему служи Бибот робот.

Закључак

Кроз развијање теме пројекта смо били посвећени откривању и упознавању аутентичности сваког дета, породице, групе, вртића, самим тим и заједнице. Степен укључености породица на самом почетку је био на доста високом нивоу, што је деци изузетно пријало, а остварено је вођењем и моделовањем васпитача, тако да је родитељима учешће било смислено. Како је пројекат одмицао постајале смо свесније критичних тачака у развијању теме пројекта, трагале смо за начинима којим би продубили истраживање теме пројекта. Константно преиспитујући своју праксу и користечи своја знања и умења базирана на савременим сазнањима, слици о детету и концепцијом програма нисмо „побегли“ од онога за шта су заиста деца заинтересована, већ смо развијали реални програм у скалду са његовим принципима не ограничавајући се узрасним карактеристикама, већ трагајући за начинима како да разумемо децу и подржимо њихово учење и развој. Нисмо се задржавале на видљивом, већ смо откривале потку која представља заинтересованост и зачудност детета. Тако да смо кроз истраживање имена, симбола, мапирања и кроз програмирање развијали различите врсте ране писмености.

Литература:

1. Министарство просвете, науке и технолошког развоја. (2019). *Основе програма предшколског васпитања и образовања Године узлета*. Београд: Министарство просвете, науке и технолошког развоја

<https://prosveta.gov.rs/wp-content/uploads/2018/09/OSNOVE-PROGRAMA-.pdf>

2. Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja. (2022). *Strategija zajedničkog razvijanja programa u skladu sa specifičnostima pojedinih uzrasta dece*. Beograd: Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja

<https://ecec.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2023/01/Strategija-zajednickog-razvijanja-programa.pdf>

УЛОГА ВАСПИТАЧА У ГРАЂЕЊУ ОДНОСА ТОКОМ ЗАЈЕДНИЧКОГ РАЗВИЈАЊА ПРОГРАМА

*Аутори рада: Слободанка Кнежевић , васпитач, Драгана Латинкин , васпитач,
Јасмина Микулић , васпитач, Јелена Чапко , васпитач*

Предшколска установа „Бамби“ Кула

Резиме : Циљеви подршке добробити деце оживљавају се кроз односе и делање који су покретачи дечјег развоја и учења. Да би деца могла да уче и истражују неопходно је да се оствари континуитет искустава и да се осећају сигурно, укључено, уважено, питано. Васпитач гради односе оштујући димензије квалитетних односа применом стратегија развијања реалног програма нарочито у односу на одржавање баланса у начинима свог учешћа. Током реализације пројеката у четири групе у вртићу „Сунчица“ континуирано смо промишљали о развијању односи између деце унутар васпитних група, између деце различитих узраста, између деце, васпитача и других одраслих. Водили смо рачуна да испоштујемо дечју иницијативу, да се консултујемо са њима као и да будемо равноправни учесници и истраживачи током покретања и развијања пројеката. Стварали смо ситуације које су омогућиле честа сусретања деце различитих група као и коришћење заједничких простора за развијање и проширивање игре и истраживања деце. Дошли смо до значајног увида да овакав начин рада доприноси унапређивању интеракцијени комуникације како међу децом тако и између деце и одраслих. Ми васпитачи смо много чешће сарађивали, договарали се, отварали дијалог око многих питања, трагали за одговорима и градили нашу професионалну заједницу учења.

Кључне речи: односи, промена, заједничко развијање програма.

Улога васпитача у грађењу односа током заједничког развијања програма

Током заједничког развијања програма кроз пројекте “Плавакко”, “Знаци нам говоре”, „Двориштанце”, водили смо рачуна да испоштујемо дечју иницијативу, да се консултујемо са децом, да будемо равноправни учесници и истраживачи током покретања и развијања пројеката, да подупиремо и проширујемо дечју игру и истраживање.

Користећи различите технике консултовања са децом долазимо до сазнања за шта су деца заинтересована, шта желе да мењају у свом простору и који материјали су за њих изазовни : правили смо туре по околина и вртићу (сл.1), фотографисали (сл.2), цртали и скицирали (сл.3).

сл.1

сл.2

сл.3

Охрабривањем дечје иницијативе, уважавајући њихове идеје и предлоге дошли смо до пројеката који су аутентични, изазовни и смислени за децу. У различитим ситуацијама делања деца размењују своје идеје, слушају једни друге, договарају се шта ће и на који начин да истражују. У пројекту „Двориштанце“ уважавамо дечје идеје и уносимо природне материјале у наше двориштанце (сл.4). На иницијативу детета одлазимо у риболовачку радњу и продубљујемо истраживање – пројекат „Плававако“ (сл.5) док се у пројекту „Знаци нам говоре“ деца се договарају око израде саобраћајних знакова (сл.6.)

сл.4

сл.5

сл.6

Настојали смо да на ненаметљив начин, промишљеним и избалансираним укључивањем

подоупиремо активности деце тако што им помажемо да се фокусирају на оно што за њих има значај и смисао и тако што смо им давали упутства и инструкције : како се сади цвеће (сл.7) , како се користи светлећа табла (сл.8), како можемо направити акваријум (сл.9) .

Сл.7

сл.8

сл.9

Ослањајући се на заједничка искуства деце и одраслих, кроз комуникацију и акцију проширивали смо игру и учење деце: укључивањем друге деце и одраслих, укључивањем самих васпитача као равноправних учесника и истраживача, додавањем нових материјала.У подстицајној и инспиративној средини деца су ступала у различите односе како између себе тако и са одраслима како у игри (сл.11), планираним ситуацијама учења (сл.12) тако и у животно практичним ситуацијама(сл.10)

Сл.10

сл.11

сл.12

Грађењем партнерских односа са породицом и окружењем, деци смо омогућили да са другима деле своја искуства и продубљују своја истраживања и остварују континуитет искуства и доживљаја. У пројекту „Двориштанце“ деца су доносила љубимце (сл.13) Након посете часовничару у сарадњи са породицом настаје продавница сатова у пројекту „Знаци нам говоре“ (сл.14) а у пројекту „Плавакко „ израђује се лонструкција за брод (сл.14) .

сл.13

сл.14

сл.15

Као главни покретач за промене у нашој васпитно-образовној пракси водили смо се идејом да деци пружимо могућност да се континуирано укључују у игре и активности деце из других група, да на тај начин уче, сарађују и развијају своје идеје: заједно са „Жабицама“ путујемо бродом (сл.16) , у холу сарађују деца различитих васпитних група док сликају знаке на најлону (сл.17) , повезујемо пројекте тако што „Колачићи“ и „Цветићи“ израђују знаке за двориштанце (сл. 18) .

Сл.16

сл.17

сл.18

Закључак

Током развијања пројеката стално смо се преиспитивали колико ми васпитачи својим поступањима, предлозима, укључивањима моделујемо начине успостављања односа и развијања стваралачког и истраживачког духа. Сагледале смо своју сада другачију улогу, више смо са децом у игри и истраживању. Заједно са њима се питамо, истражујемо, чудимо и радујемо открићима до којих долазимо. Сада сваку ситуацију у вртићу користимо као прилику за заједничко учење и грађење односа а не као раније када смо планирали посебне и издвојене активности са циљем да развијамо осећај припадности и сарадњу међу децом.

Литература:

1. *Основе програма предшколског васпитања и образовања Године узлета* (2018). Београд: Министарство просвете, науке и технолошког развоја.
2. Крњаја, Ж. и Павловић Бренеселовић, Д. (2017). *Калейдоскоп Пројектни приступ учењу*. Београд: Институт за педагогију и андрагогију.

ИНИЦИЈАТИВА РОДИТЕЉА ПОКРЕЋЕ ПРОЈЕКАТ

Аутор: Славица Јовановић – васпитач

Коаутор: Душица Копчалић – васпитач

Предшколска установа „Пчелица“ Сремска Митровица, Објекат Мартинци

Резиме: У раду се приказује како се иницијатива родитеља може користити као повод за покретање пројекта као и учешће родитеља у пројекту и заједничком истраживању деце, родитеља и васпитача током пројекта. Такође у раду се приказује на који начин места у локалној заједници могу бити места на којима деца уче и да учешће стручњака у пројекту може код деце провоцирати нова питања и запитаности. Видљиве су и прилике кроз које деца родитељима и осталим одраслима преносе своја искуства из истраживања.

Кључне речи: истраживање, учешће, заједница учења

Увод

У нашем вртићу родитељи су упознати да је њихово учешће у пројекту значајно у развијању реалног програма и да у сваком моменту могу да предложе игре и активности у којима ћемо заједно истраживати.

Начин на који је покренут пројекат „Од семенке до плода“

На позив родитеља детета из групе, одлазимо у посету Пољопривредном газдинству Стојнић и од њих сазнајемо да је управо време за сејање разноврсног поврћа. Техником Грозд исписали смо дечје асоцијације и схватање појма пластеник. Деца су постављала питања: „Шта тамо буде?“, „Како биљке расту у њему?“ и „Зашто ми у вртићу немамо пластеник?“

Консултујемо се са децом да ћемо отићи у посету и тамо покушати да пронађемо одговоре на њихова питања.

Организујемо посету пластенику породице Стојнић. Тамо деца од домаћице пластеника сазнају како се сеју семена и шта је све потребно за то. Деца активно учествују у сејању семена у пластенику. Домаћица пластеника је припремила деци пластичне чаше са симболима животиња на

која су деца написала имена и у које су деца посејала семена парадајза и паприке. Чаше са семенима ставили су на стаклени сто који се ту налазио (слика 1). „Зашто на стаклени сто?“-питала се М.Ј. Домаћица пластеника је одговорила да је то сто који помаже биљци да брже никне јер садржи потребне услове светлост и топлоту. Ово своје искуство М.Ј. је по повратку у вртић све то забележила на папир, нацртала и свој рад окачила на процесни пано.

Помагали смо у пластенику да се беру и сакупљају краставчићи, деца су коментарисала изглед краставчића и количину, никад нису видели толико на једном месту, питали су се: „Јел' то фабрика краставчића?“ (Слика2)

Поред пластеника смо видели и башту пуну купуса, прошетали до ње и уочили како има пуно главица купуса не можемо их пребројати, а исто тако схватили да њима не треба пластеник. (Слика 3)

Сл.1 Сејемо семе

Сл. 2 Беремо краставчиће

Сл. 3 Башта купуса

Деца су се играла земљом, мерили су ко ће више напунити посуде, пресипали, пунили, празнили, преносили, коментарисали, расправљали. Л.Ђ. је запазила „чупаву салату“ и пожелела је да је помази. Док је мазила салату, деца сазнају од домаћице пластеника да је то посебна врста салате и да се користи за спремање специјалитета. А.С. је у једној кантици запазио рибице питао је чему оне служе. Добили смо одговор да су то топломери за воду и да они мере температуру воде својим полоајем у води јер свака биљка мора да „попије“ воду која има једнаку температуру воде. Скрнули су нам пажњу и на пластична црева на славинама, то је пут којим вода „путује“ до биљке. Девојчица М.А. је питала: „Па како се све биљке залију када је једно црево?“ Сазнали смо да црева имају мале рупице, које се једва виде и да је свака рупица испред биљке тако да нико није жедан. Договарамо се са власницом пластеника да ћемо наше биљке оставити у пластеник и да ћемо опет доћи да видимо како напредују.

Испред пластеника деца су угледала стари плуг. Дечаца В.С. и Ј.В. су се питали чему то служи

и да ли могу да га пробају? Деца су самостално промишљала и давала своје предлоге, заједнички смо дошли до закључка да је то стари плуг и да су га некада коњи вукли, а да је служио за обраду земље.

По повратку у вртић деца су своја искуства пренела другарима из других група. Разговарали су шта су све видели и радили у пластенику поред сејања семена, деца су говорила то што су могли да се играју земљом и да трче кроз пластеник, колико је дугачак. Током наредних дана, деца су својим цртежима свакодневно документовала шта су све истражили у пластенику. Показали су иницијативу да направе башту у вртићу, набрајали су шта нам је све потребно. Заједно смо направили мапу, одредили шта све можемо посејати, а касније расадити.

Простор у нашој радној соби смо обогатили разноврсним материјалима: књигама, речницима, енциклопедијама о поврћу и неговању биљака. Деца су уз помоћ њих преписивала називе поврћа. Заједно смо писали песме о поврћу и биљкама. Деца су правила своје инструменте од семенки и пластичних флаша. Прошириле смо игру и у собу унели: природне материјале - камење, шкољке, шишарке, жир, кестен, орахе, маховину; пластичне материјале - цеви, флаше, поклопце; амбалажни материјал - кутије, дрвене гајбице и слике поврћа. Сензорни део смо обогатили песком. Деца су градили пластеник, ређали коцке као главице салате, главице купуса, пребројавали, манипулисали, доносили закључке, своја сазнања бележили на паное. Певали су песме о поврћу и биљкама. У просторној целини за симболичку игру сваког дана је био нови ручак од поврћа из пластеника, написали су рецепт за бећарац. У визуелној просторној целини су цртали, сликали, сецкали и лепили. Играли се са дидактичким играма са темом поврћа, пунили, празнили корпе са поврћем, разврставали по боји, величини и сл. (Слика 4)

Слика 4 Манипулисање материјалима

Прича „Дек и чаробни пасуљ” инспирисала је девојчицу Ј.К. да постави питање „Како би било да ми посејемо чаробни пасуљ, да ли би и он израстао до неба?” Заједно смо се питали: шта нам је потребно да бисмо то урадили?

Уважујући иницијативу девојчице, обавестили смо родитеље о нашим плановима да посејемо пасуљ и замолили смо их да нам донесу мање саксије, земљу и семе пасуља. Већ следећег дана деца су са нестрпљењем посејала свој чаробни пасуљ. Предложили смо им да напишемо причу о пасуљку. То је прича у сликама која прати живот једног пасуља. Бележећи раст пасуља истражили смо које фазе развоја пасуља постоје. Деца документују своја запажања. (Слика 5 и 6)

Слика 5 Посађен пасуљ

Слика 6 Бележимо раст пасуља

Уследио је позив од Стојнића да смо им потребни у пластенику, да пресадимо паприку и парадајз из наших чаша. Деца уочавају промене у њиховим чашама и виде да је из семена никла биљка. Између себе размењују коментаре, анализирају, дискутују. Заједно смо расадили паприку и парадајз из чаша у део нашег пластеника.

Уочавамо да имамо пуно расаде и да нема довољно места да се све посади ни у расаднику ни у пластенику. Прозлазећи поред сеоске пијаце видели смо много расада и деца су дала предлог да би и ми наш расад могли да продајемо. Родитељи одушевљено прихватају предлог и додају да би новац који буде прикупљен могли донирати у хуманитарне сврхе.

Тог дана боравка у пластенику заједно са нама били су родитељи и директорица Агенције за рурални развој града Сремска Митровица и директорка и помоћница директорке ПУ „Пчелица” . Медији су све пропратили. (Слика 7)

Слика 7 Продаја расаде

На дечју иницијативу одлазимо поново у пластеник да видимо колико је порасла расада коју

смо засадили. Девојчица Д.Н. запазила је кутију са бумбарима и запитала је „Шта ће они ту?“ Од домаћице пластеника сазнајемо да бумбари опрашују цветове парадајза и паприке док лете по пластенику.

По повратку из пластеника у вртићу смо истраживали шта значи опрашивање? Разгледали смо различите енциклопедије, гледали филмиће на „you tube“. Консултовали смо наставника биологије и сазнајемо шта је све биљци потребно за раст, а то је Сунце, земља, вода и ваздух и да без обзира ако расте у пластенику оно то све добија. Иако појединим биљкама у одређеном стадијуму више прија да су пластенику док друге воле да су на неком другом станишту.

Девојчица Ј.В. је предложила да би најбоље било да наша башта буде испред школе где се налази вртић и да у њој посадимо и цвеће као што је код њене баке. Мама девојчице Ј.С. нас позива у пољопривредну апотеку, чула је од ћерке да желимо да посадимо цвеће и поклања нам неколико садница. Договарамо се и заједно са родитељима организујемо заједничку садњу наше баште.

Деца су се питала шта ће бити са остацима поврћа које се не искористи, где ћемо га бацити? Позвали смо ЈКП „Комуналије“ Сремска Митровица, добијамо одговор да се све то може искористити и договарамо се да правимо компостер поред пластеника. Такође том приликом добијамо на поклон садницу Лириодендрона који заједно са радницама комуналија садимо испред нашег вртића (Слика 8).

Слика 8 Садимо Лириодендрон

На позив „Удружења жена Мартинци“ одлазимо у њихове просторије и од чланица удружења слушамо приче о старим традиционалним јелима. Посебно нам се свидела прича о бећарцу, јелу за које су потребни паприка, парадајз и лук, а ми смо то узгајали у нашем пластенику. Девојчица Ј.М. предлаже да нам наше домаћице дођу на прославу пројекта и помогну у припремању бећарца.

Прославу пројекта смо организовали тамо одакле смо почели са истраживањем у Пољопривредном газдинству породице Стојнић. Поред породице, позвали смо све актере који су

учествовали у пројекту: наставника биологије, послали смо позивницу и Агенцији за рурални развој Сремска Митровица, ЈКП „Комуналије“ Сремска Митровица, Месној заједници Мартинци, Удружењу жена Мартинци.

бећарац

Сл. 10 Дочекујемо госте

Сл. 11 Дружење деце из вртића

Слика 9 Правимо

Тај дан смо од нашег парадајза и паприке правили бећарац, а такође смо и те плодове продавали на тезги, мерили, разврставали, ређали. Приход од продатих производа ће бити уплаћен у хуманитарне сврхе. Деца су песмом, игром и здравицом поздравила присутне госте и најавила „Дечију Бећаријаду“ за следећу годину која за циљ има дружење деце сеоских и градских васпитних група (Слика 11). Поред родитеља слављењу овог пројекта присуствовали су и мештани села, а све је и медијски пропраћено.

Закључак

Ангажовање родитеља и њихове иницијативе за покретање пројекта доприносе развијању реалног програма. Такође иницијатива и активно учешће родитеља, деце, васпитача и других одраслих из локалне заједнице јачају везе унутар заједнице учења и тако стварају позитивно окружење за све учеснике у реалном програму. Кључно је нагласити важност континуитета подршке и учешћа родитеља у развијању пројеката у вртићу. Овај пројекат је нагласио важност партнерства са породицом кроз заједничко ангажовање.

Литература:

1. *Основе програма предшколског васпитања и образовања Године узлета* (2019). Београд: Завода за унапређивање образовања и васпитања, УНИЦЕФ, Институт за педагогију и андрагогију Филозофског факултета Универзитета у Београду, Министарство просвете науке и технолошког развоја.
2. Павловић-Бренеселовић, Д., Крњаја, Ж. и Бацковић, С. (2022). *Водич за уређење простора у дечијем вртићу: простор у складу са Основама програма ПВО “Године узлета”*. Београд: Министарство просвете, науке и технолошког развоја.

КРЕАТИВНОСТ ЈЕ СВЕ ПРИСУТНА САМО ЈЕ ТРЕБА ПОДСТАЊИ

Аутор рада: Оливера Кулешевић, Струковни мастер васпитач

Предшколска установа „Радосно детињство“ Нови Сад

РЕЗИМЕ:Предмет овог рада је развијање потенцијала креативност деце кроз персонализован ликовни израз. Рад има за циљ да покаже како се кроз различита дечја ликовна искуства, разноврсна средства и технике, може подржати и развијати креативност код деце предшколског узраста. Намера у раду је да укаже на важност истраживања деце кроз различите ликовне технике које су прилагођене предшколском узрасту детета, те на богатство материјала које подстиче истраживање и технике рада. Такође је приказана важност креативног процеса у току кога дете истражује, размишља, осећа, иницира и ствара. У раду је приказана улога васпитача у подршци развијања креативности код деце.

Кључне речи: креативност, различите сликарске технике и материјали, дете, стварање.

Подршка дечјој креативности у различитим пројектима

Креативност је величанствена, инспиративана и свеprisутна. Скоро свако поседује одређену количину креативности коју треба подржати.

Креативност детета покреће унутрашња и спољашња мотивација, што значи да детету треба дати пажљиву публику, признање и позитивну подршку, посебно од одраслих, али и од вршњака.

Дете ће са лакоћом истраживати у складу са својим могућностима. При томе врло је важно креативно окружење, са пуно различитих материјала који су увек доступни детету. Важно је истаћи да су дечја ликовна дела искрена, спонтана, и стваралаштво има велику улогу у развоју креативности, маште, памћења и пажње, због чега је важно да своју креативност дете развија кроз игру у креативном окружењу, са разноликим материјалима, охрабривањем нових идеја, тражењу алтернативног начина решавања проблема, подстицањем деце да постављају питања, да слободно истражују играјући се.

Примери рада разним материјалима техникама

У сваком пројекту са децом и васпитач је истраживач. У пројекту “Причанка”, деца су упознала Лепорело сликовницу, формат књиге која се отвара као хармоника. Странице се могу преклапати хоризонтално, вертикално или кружно и углавном су правоугане, али се могу сећи и у другим облицима, тако да представљају папирнате скулптуре. Како је пројекат “Причанка” кроз лепорело сиковницу добијао своју причу о главном јунаку, дечјем љубимцу зецу, кога су добили на поклон у вртићу, сликовница је својом аутентичношћу била свеprisутна у играма у соби.

сл.1 Лопорело сликовница

сл.2 Лопорело сликовница

Истражујући даље у пројекту “Причанка”, а подржавајући дечју креативност заинтересованост деце усмерена је на поп-ап књигу или сликовницу. Деца кроз истраживнаје сазнају да је то једна тродимензионална, механизована књига или сликовница код које, при окретању страница, илустрације “искачу” у простор (енгл. поп-уп – појавити се, нагло искочити однекуд). Материјал који су деца користила је акварел папир исечен у одређен облик, оловке, водене боје и фломастери. Четири рада се спајају у једну сликовницу, при чијем отварању се прикаже се 3Д сликовница. Деца су за тему наше поп-ап сликовнице изабрали: Моја кућа. Затим осмишљавају четири просторије куће (дневну собу, кухињу, купатило и дечју собу) и њене укућане. Деца цртају фломастерима на папиру своју породицу, насликане ликове лепе на картон, потом их исецају и тако стварају „луткице“ које постају укућани наших сликовница. Пошто је у питању пројекат „Причанка“ свака породица има неку причу, где је главни јунак дете из групе, а затим те приче деца причају, комбинују са другим причама из других породица, јунаци прича (картонске луткице) прослављају рођендане, друже се, посећују друге породице.

сл.3 Поп-ап сликовнице

сл.4.Игре сликовницама

сл.5 Поп-ап сликовница

Подршка родитеља у развијању дечје креативности

Сликовница од картона и коже настала је уз подршку родитеља. Једна мама нам је донела велики џак са отпадним материјалом - комадима разнобојних кожа. Деца су свакодневно комбиновала кожу, исецањем у различите облике а потом су лепљењем колаж техником на подлогу од картона, добијала слике које су постале једна страница сликовнице од коже. Спајањем свих картона настала је нова сликовница. Тако су у пројекту “ Причанка” настале нове приче. Приче у сликовници су различите, а деца су их својим причањем повезивала. Може се рећи да им је повезивање ових прича био свакодневни ритуал у пројекту.

Сл.6 Кожа

Сл.7Сликовница од коже и картона

Сл.8 Сликовница од коже

Природни неструктурирани материјал као извор креативности

Свакодневним боравком у дворишту, шетњама и боравком у природи деца сакупљају и проналазе природне неструктуриране материјале.

Осушене гране које су деца скупљала у дворишту вртића, су обојила темперама, а затим их декорисала линијама помоћу дебелих маркер фломастера. Ово је деци било веома блиско, јер је дрво топло и глатко. Међутим, осликавање грана и цртање детаља није био нимало лак посао. Био је велики изазов израдити „ХВАТАЧ ВЕТРА“ у пројекту „Траг“ тако да су од васпитача добили потребну подршку при изради ове инсталације. Ипак, задовољство је било утолико веће када је ветар почео да покреће окачене гранчице које су „засвирале“ дивним меким звуком.

Сл.9 Хватач ветра

Сл.10 Осликавање гранчица

Сл.11 Детаљи на гранчици

У пројекат „Траг“, још једна ликовна техника кроз коју су деца истраживала своју креативност је и картон отисак. То је графичка техника високог отиска, попут линореза и дрвореза. То значи да једна матрица даје много истих отисака. Током поступка се оловком прво нацртају замишљени облици на папиру или картону, који се потом исецају и лепе на тврду подлогу - лепенку или картон. На тако добијену матрицу се истиска боја и у њу капне десетак капи течног глицерина како се боја не би пребрзо осушила. Боја се ваљком равномерно наноси на матрицу. Припремљен папир се потом прислања на матрицу, притиска дланом или облим предметом (нпр. кашиком) а затим се подиже папир са матрице и на њему остаје отисак рада са матрице. Поступак се може понављати много пута.

Сл.11 Картон отисак

С.12 Картон отисак

Проширујући игру у пројекту “Траг”, деца из групе имају доста искуства са ликовним техникама и материјалима, међутим увођење елемената графике као што је монотипија је за њих било право одушевљење. Деца су показала креативност и вештину док су истраживала кроз монотипију. Техника је интересантна јер се на стаклену површину наноси штампарска боја или темпера помешана са глицерином и на тако припремљену матрицу поставља се папир по ком су деца цртала оловком и тако остављали траг а онда су учили да са сваким притиском на плочу се боја скида, а на страни папира прилепљеној за обојену плочу остаје отисак. Када је рад готов, отисак на папиру је у позитиву, док је на плочи исти цртеж остао у негативу. Ово је било заиста ново искуство, да једним потезом оловке, могу да оставе два трага. Још једна интересантна техника је монотипија на желатин маси. Технологија прављења желатин масе па ређање предмета на желатин а затим бојење и отискивање је изузетно заинтересовало децу. Остављен траг на папиру је негатив у односу на матрицу.

Сл.12Матрица на стаклу Сл. 13Матрица на желатин маси Сл.14Отисак са желатин мреже

У оквиру пројекта „Пундравци, неиздрж и остали андраци“, деца су истраживала шта то воле да једу пундравци и да ли се пундравци боје нечег, када остану сами. Много тога пундравци воле да једу, нпр печурке, мафине, бундеве али и кукуруз. Техником папир батик, су истраживали шта се дешава са уљаним пастелима ако се премаже преко рада бајцом а потом се папир изгужва и затим препегла. Техника је веома интересантна деци, и у првом моменту, док су гужвала мокар папир са њиховим радовима, била су шокирана. Међутим, када су пажљиво развили рад, сви су били веома задовољни и касније су узбуђено препричавали ову специјалну технику згужваног папира.

Сл.15 Папир батик- Пундравци

Сл.16 Папир батик – Пундравац

Интересантно истраживање у оквиру пројекта „Откуд паук у нашем пешчанику“ је децу усмерило на истраживање разних бубица у дворишту, па су тако открили да су бубице мале и да неке бубице живе веома кратко а неке имају дивна шарена крила. Сликањем уљаним пастелима на шмиргл папиру а затим пресликавањем матрице врућом пеглом на бели папир је деци открило да се отопљена боја лако преноси на папир и тако оставља нови аутентичан дечији ликовни израз. Са матрице се може оставити само један траг на папиру, јер је сва масна боја пренета на папир пеглом, зато је ово техника монопринт са шмиргл папира била интересантна деци а и траг је обрнута слика у односу на матрицу.

Сл.17 Сликање на шмиргл папиру

Сл.18.Пренос слике са пеглом

Дечји цртеж на белом папиру може бити пренет на воском премазану подлогу или структур пасту. Деца фотокопију свог цртежа утискују на восак или структур пасту а потом уз мало воде на прстима пажљиво трљањем скидају залепљену слику. Слој по слој папира се полако скида, све док не остане слика залепљена на восак или структур пасту.

Слика 19. Структур паста

Слика 20. Восак

Када су деца у години пред полазак у школу у оквиру пројекта „Букваријада“ донела у вртић разне књиге њима занимљиве за проучавање једно дете је донело мамину књигу из историје уметности. Прелиставањем те књиге наишли смо на слике неких фресака. Занимало их је како је то на зиду насликано и како је тако дуго остало на зиду. У том тренутку нам је била потребна помоћ родитеља па смо их ангажовали да набавимо потребан материјал за наше фреске. Пошто је фреска Сессо или сува фреска техника при којој се пигмент боје наноси на осушену малтерисану површину. За ову технику користили смо једноставан и безбедан начин израде фреске сессо тако што се за основу користи гипс и јутани цак. На тај начин свако дете може да има сопствену, малу преносиву фреску. После завршетка рада, гипсана плоча се намерно и пажљиво ломи да би добила изглед старе фреске, а потом се фиксира фиксатором или танким слојем лепка. Ова техника се показала веома интересантна деци јер су припремајући своје подлоге за фреске могла да посматрају хемијске реакције која се јавља при очвршћавању гипса – гипс постаје чврст али и врућ, затим наношењем темпера на подлогу приметили су да се јако брзо суши боја јер гипс упија воду и када су мини фреску ломили, приметили су да је гипс јако добро залепљен за јуту а нису користили лепак за израду фреске.

Слика 21. Фреска на јути Слика 22. Фреска на јути

Закључак

У оквиру поменутих пројеката користећи ликовне технике попут картон отисак, монотипије, монопринту на желатин, маси, монопринт на шмиргл папиру, пренос слике на охлађени восак, пренос слике на структур пасту, пастел и акварел fresco-secco и папир-батик технике, су деци омогућиле да истраже нове ситуације учења. Деца су приликом истраживања кроз пројекте, упознавала нове технике и била су посвећена истраживању кроз разне ликовне технике јер су им биле свакодневно доступне у визуелној просторној целини. Такође су градили односе јер су се међусобно посматрали, предлагали, размењивали искуства, коментарисали процес рада. Важно је истаћи да је свака нова ликовна техника била планирана ситуације учења у којој су деца и васпитач заједно истраживали.

Литература:

1. Основе програма предшколског вапитања и образовања *Године узлета* (2019) Београд: Службени гласник РС – Просветни преглед, број 16/2018.
2. Крњаја, Ж. и Павловић Бренеселовић, Д. (2022). *Водич за развијање теме / пројекта са децом*. Београд: Министарство просвете, науке и технолошког развоја у Београду
3. *Лепорело сликовница*. Википедија. Преузето 03.02.2023 са https://sr.wikipedia.org/sr-el/Рорар_књиге
4. *Поп-ап сликовница*. Википедија. Преузето 3.02.2023 са https://sr.wikipedia.org/sr-el/Рорар_књиге

ТРАНЗИЦИЈА КРОЗ ПРОЈЕКАТ „КУЋИЦА ДРУГАРСТВА“

Татјана Радаковић, мастер васпитач

Предшколска установа „Десанка Максимовић“ Житиште

Рад представља ток транзиције кроз коју су прошла деца узраста од три до четири године која су у већем броју тек уписана у млађу групу житиштанског вртића. Циљ пројекта је био грађење односа заснованих на узајамном уважавању, поверењу и сигурности унутар групе. Узевши у обзир чињеницу да су само квалитетно изграђени односи добар темељ за развој дететових потенцијала, јасна је трајна актуелност ове теме. Изградити климу у којој се деца осећају слободно, сигурно и мотивисано да истражују је изазов за сваког васпитача, а управо таква настојања су приказана кроз овај рад.

Кључне речи: транзиција, грађење односа

Млађа мешовита група житиштанског вртића броји 28-оро деце од којих су већина први пут у вртићу. Ослањајући се на своје знање и искуство васпитачи су се трудили да дечју пажњу заокупе пружајући им могућности за игру у подстицајном окружењу. Просторне целине су конципиране тако да су представљале изазов за децу већ самим тим што су биле опремљене материјалима и средствима који су позивали на истраживање. Разноврсни природни материјали, картони, лупе, пинцете, папир и тканине различитих текстура, огледала, кадице, конструктори, предмети из реалног живота и многобројни литерарни садржаји (часописи, новине, сликовнице, музичке књиге, тихе књиге...) учинили су да врло брзо свако дете пронађе нешто што га је интересовало. Шаролика палета материјала који су деца били доступни и изазовни за истраживање олакшала је процес адаптације чији смо ток успешно наставили водећи се идејом да створимо сигурно социјално и физичко окружење за свако дете.

Структура групе (значајан број новоуписане деце) указивала је на потребу да организујемо родитељски састанак на тему адаптације још у јуну месецу 2023.године. Тада су родитељима предочени могући изазови који овај осетљиви период може донети. Предложено је да деца која то желе од куће донесу омиљену играчку која би послужила као ослонац у нечему што им је блиско и познато за почетак вртићког живота. Многа деца су тако у септембру у вртић доносила своје омиљене играчке, што се показало добрим, јер су се деца осећала сигурније.

Плишану мишицу коју је Д.А. свакодневно доносила са собом девојчица је упоредила са

ликом из сликовнице и веома је обрадовала уочена сличност. Окупљала је децу око себе трудећи се да им објасни оно што је приметила (слике бр. 1, 2, 3). Њена упорност резултирала је заинтересованошћу деце за причу „Кућица у шуми“. Дечје занимање смо препознали као могући моменат за покретање пројекта. Будући да се радња приче односила на грађење пријатељских односа међу животињама у шуми, чинило нам се да би то била добра основа за постављање здравих темеља у релацијама између свих нас који чинимо вртићку заједницу.

Кроз низ активности смо обрадили причу, трудећи се да је доведемо у везу са реалним ситуацијама из дечјег искуства. Препознавали смо и упоређивали осећања која су показивали ликови из приче са нашим осећањима. Разговарали смо о ситуацијама у којима се деца осећају тужно или срећно, стављајући фокус на расположења која у њима изазива боравак у вртићу. Истински смо се интересовали за њихова осећања и схватили да је деци потребна подршка како би артикулисала своје емоције и осетила припадност групи.

Слика бр.1
Д.А. и Рупић

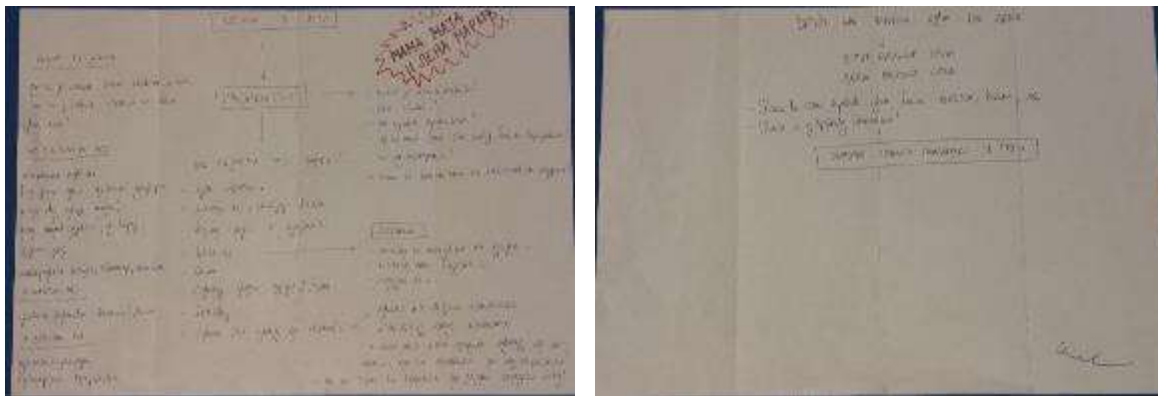
Слика бр.2
„Кућица у шуми“

Слика бр.3
Деца прелиставају сликовницу

Тако је средином септембра дефинисан повод за пројекат . Кућица у шуми је постала омиљено штиво у нашој групи, а током времена текст је доживљавао различите трансформације и био тумачен на занимљиве начине, увек уз стављање акцента на важност неговања другарских односа.

Водећи се чињеницом да дете доживљава свет око себе кроз односе које успоставља и развија, желели смо да створимо здраве темеље на којима ће почивати односи у нашој групи. Због тога је било важно да једни друге разумемо и прихватимо на најбољи могући начин. Крајем септембра смо упутили родитељима позивно писмо за учешће у пројекту. Мама девојчице Л.М. послала је предлог којим нам је дала идеју о томе на који начин бисмо могли да се међусобно упознајемо, повезујемо и да градимо односе унутар групе (слика бр.4).

Слика бр.4 - Одговор родитеља на позивно писмо

Вођени идејом родитеља пројекат смо назвали „Кућица другарства“ желећи да управо таква кућица постане наш вртић. Имајући у виду чињеницу да су односи са вршњацима најважија компонента адаптације подстицали смо активности које су пружале могућност интеракције међу децом. Сматрали смо да ћемо на тај начин постићи хармонију у групи, изградити односе међусобног уважавања и поверења и учинити да се дете осећа уклопљено и усклађено са другима – што је био и циљ пројекта.

Настојали смо да сваком детету покажемо да нам је стало да му буде лепо у вртићу. Трудили смо се да разумемо дечју перспективу, уважавајући њихова осећања и разлоге због којих се та осећања јављају. Оно што им је често веома успешно заокупљало пажњу били су мотивишући игровни изазови који су подразумевали коришћење познатих материјала у другачије сврхе а све са циљем међусобног упознавања и грађења пријатељских односа међу децом. (слике бр.4, 5, 6).

Слика бр.4
Отисак стопала за мог друга

Слика бр.5
Наруквице пријатељства

Слика бр.6
Погоди ко сам

Приметили смо да деца често користе играчке које су донела од куће као глумачке реквизите, па смо просторну целину за симболичку игру обогатили импровизованом позорницом иза које су

глумили- најчешће ликове из Кућице у шуми. Деца су уз подршку васпитача даље употпуњавала позориште средства која су користила за глуму, па су тако настале и луткице на штапићу које су представљале ликове из приче којом смо се бавили.

Слика бр.7
Израда луткица на штапићу

Слика бр.8
Представа „Кућица другарства“

Реквизите које су израђивали износили су у заједнички простор где су се и другари из осталих група играли луткицама на штапићу. На овај начин су деца из наше групе имала могућност интеракције са млађим и старијим другарима, што је допринело међусобном упознавању и развијању свести о припадности заједници вртића.

Долазак Д.А. у вртић у гардероби која подсећа на мишицу (слика бр.11) мотивисао нас је да организујемо маскенбал уз подршку породица. Деца су код куће са укућанима израдила маске својих омиљених животиња (слика бр.9). Маскенбал смо организовали у заједничком простору где су нам се придружила и деца из млађе и старије јаслене групе. Ово весело дружење завршено је онако како су деца желела: песмом и игром у чему смо сви уживали (слика бр.10).

Епилог овог узбудљивог дана била је реченица Н.Д.: „Ово је најрадоснији дан у вртићу!“

Слика бр.9
Маске омиљених животиња

Слика бр.10
Радост дружења

Слика бр.11
Д.А. мишица

После маскенбала смо у радној соби формирали „Фото-пано“, место на коме смо истакли фотографије са маскенбала, али и из разних ситуација у којима су од почетка радне године деца били актери. Бирали смо фотографије на којима су међусобно сарађивали и помагали једни другима како бисмо код њих пробудили осећај задовољства због подршке коју су пружили другу из групе. (слике бр. 12, 13, 14).

Деца су се веома радовала када би себе препознала на фотографијама и радо су се присећала забележених тренутака.

Слика бр.12

Слика бр.13

Слика бр.14

Увидевши да деца сада већ умеју да на фотографијама препознају и именују одређене емоције реорганизовали смо просторну целину за симболичку игру постављајући округли сто изнад кога смо направили мобајл са сликовним приказима различитих емоција на лицима, као и модификовану игру меморије са емотиконима (слике бр. 15 и 16). Ово место за игру је привлачило децу која су гледајући слике и играјући игру меморије прерађивала сопствена осећања, често уз подршку васпитача.

Слика бр.15

Слика бр.16

Будући да смо у оквиру партнерства са породицом планирали радионицу на којој бисмо се бавили превазилажењем емоционалних потешкоћа код деце током периода адаптације, сматрали смо да смо у процесу документовања пројекта прикупили довољно материјала да бисмо ову активност и

реализовали. Циљ радионице је био да унапредимо партнерство са породицом и подигнемо ниво узајамног поверења и поштовања. Желели смо да мотивишемо родитеље да кроз наше активности увиде важност стварања повољног социјалног окружења за развој целокупне личности детета и да покажемо своју спремност на заједничко деловање ради добробити деце.

Бележили смо дечје исказе који су били везани за њихове емоције у вези са породичним окружењем и истакли их на мобајлу у односу на описану емоцију а у складу са сликовним приказом исте. Родитељи су читајући исказе препознавали реакције своје деце у одређеним ситуацијама и потврђивали њихову веродостојност. Током радионице је владала клима заинтересованости и уважавања међу учесницима који су кроз отворен разговор на конструктиван начин унапређивали своје родитељске и професионалне компетенције.

Грађење односа у групи осим афирмативних образаца понашања пратили су и они мање пожељни, који су се односили на приметан број конфликта међу децом, као и на понашање које би могло довести до нежељених повреда и сл. Овакве ситуације су биле јасан показатељ да је потребно са децом договорити правила понашања која ће важити у радној соби. Након промишљања и заједничког договарања направили смо *Семафор лепог понашања* (слике бр. 17, 18, 19) који је функционисао по принципу саобраћајног семафора: црвена боја је означавала непожељно понашање, док смо зеленом бојом дефинисали пожељно понашање/поступке деце у радној соби. За сваки облик понашања пронашли смо одговарајућу слику којом смо употпунили семафор. Израда семафора била је добра прилика за консултовање са децом, али је то био и процес током којег су деца учила шта се од њих очекује у смислу понашања у групи, развијајући групни идентитет.

Слика бр.17
Избор слика за семафор

Слика бр.18
Израда семафора

Слика бр.19
Тумачење значења боја

Важну улогу у грађењу односа унутар групе имале су животно-практичне ситуације кроз које су деца уз подршку васпитача активно учествовала у свим сегментима живота у групи, дајући свој допринос квалитету истог (слике бр. 20, 21, 22). Током ових активности деца су изражавала

задовољство због свога учешћа, док су нам родитељи преносили да и код куће примењују вештине које су стекли у вртићу.

Слика бр.20
Јутарња припрема радне собе

Слика бр.21
Поподневни одмор

Слика бр.22
Одржавање хигијене у соби

Заједничко ангажовање деце је учинило да консултовање постане начин комуницирања у групи (слике бр. 23, 24). То је допринело развијању осећаја прихваћености и уважаваности сваког члана наше мале заједнице.

Слика бр.23
Одабир слика за процесни пано

Слика бр.24
Мапирање места за истраживање

Значај овог пројекта постао је видљив када се групи у новембру месецу прикључио Д.Г. дете са потешкоћама у развоју. Захваљујући кохерентности групе, ангажовању родитеља и васпитача, деца су разумевала потребе дечака Д.Г., јасно показујући да је добродошао у нашу заједницу (слике бр.25, 26, 27).

Слика бр.25
Честитка добродошлице

Слика бр.26
Заједничка игра

Слика бр.27
Прослава рођендана

Завршетак пројекта прославиљен је активношћу којој су присуствовала деца из старије групе. Они су имали прилику да погледају видео презентацију пројекта коју су припремили васпитачи, као и процесне паное и продукте који су настали у току трајања пројекта. Водичи кроз ову завршну активност била су деца млађе групе уз подршку својих васпитача (слике бр.28, 29)

Слика бр.28
Препознавање учешћа у пројекту

Слика бр.29
Старији другари посматрају процесни пано

Прелазак детета из породичног окружења или из јаслица у вртић, представља велику промену за дете а изазов за васпитача. Да би деца била спремна и расположена за учење и да би њихов развој несметано текао, она морају да се осећају сигурно и прихваћено у своме окружењу. Управо то јесте била сврха свих активности у овом пројекту. Основна идеја водиља кроз пројекат била је вера у капацитете деце и свесност васпитача о важности заједничког учешћа деце и одраслих за учење и развој. Само срећна, задовољна и прихваћена деца могу да остваре своје потенцијале и да градећи сопствени идентитет осећају припадност заједници. Овај пројекат је био први корак на лествици живота у заједници, оној првој после породичне – вртићкој.

Литература:

1. Основе програма предшколског образовања и васпитања *Године узлета* (2019). Београд: Просветни преглед.
2. Крњаја, Ж. и Павловић Бренеселовић, Д., (2013). *Где станује квалитет – Политика грађења квалитета у предшколском васпитању*. Књига 1, Београд: Институт за педагогију и андрагогију.
3. Крњаја, Ж. И Павловић Бренеселовић, Д.,(2017). *Каледоскоп: пројектни приступ учењу*, Београд: Институт за педагогију и андрагогију.

ДИГИТАЛНИ АЛАТИ КАО ПОМОЋ И ИНСПИРАЦИЈА У РАДУ ВАСПИТАЧА

Аутори рада: Весна Чанковић, васпитач, Биљана Голубовић, мастер васпитач

Предшколска установа „Дечја радост” Панчево

Резиме: Све бржи технолошки развој доноси промене у друштву, које се одражавају и на образовни процес. У савременом друштву, компетенције из области дигиталних технологија су веома важне за успешан рад васпитача. Постале су кључне образовне компетенције за целоживотно учење. Како би био у стању да безбедно, поуздано и критички користи дигиталне технологије, неопходно је да има исправне вредности и ставове у њиховој примени. У овом раду представљени су практични примери из свакодневне праксе васпитача, одн. како су дигиталне технологије кориштене у комуникацији и раду са децом, родитељима, али и за различите видове стручног усавршавања.

Кључне речи: компетенције, дигиталне технологије, подршка, примена

Увод

Дигитална технологија добија све већи значај у животу деце. Одређује како се играју, како проводе слободно време, комуницирају, како стичу знања и искуства и повезују се са вршњацима. Истраживања показују да деца од најранијег узраста, још као бебе, почињу да користе дигиталне уређаје. Смисленим коришћењем дигиталних технологија као средствима којима се деци омогућава долажење до информација, истраживање, изражавање и представљање у функцији игре, као и документовање, развија се дигитална компетенција.

Ако се користи смислено, узимајући у обзир интересовања и развојне карактеристике деце, уз подршку и активно учешће одраслих, дигиталне технологије могу бити одлично средство за стицање знања и вештина, на раном узрасту. Оне могу процес учења учинити занимљивијим и забавнијим, али свакако не треба да замене спонтану, креативну, слободну игру.

Дигиталне технологије у раду са децом и за децу (практични примери)

QR code: QR је скраћеница за „брзи одговор“. Када се скенира, QR код треба да омогући тренутно приступање информацијама. У пројекту „Које бубе живе у нашем дворишту“, коришћена је како би омогућили да брже и једноставније постери буду видљиви свима. Тако је

подстакнута заинтересованост деце за бављење овом темом, за вршњачким учењем, комуникацијом са родитељима. Овај вид учења утиче на самопоуздање деце и интеракцију.

Or code chipm.com је алат који може бити стилизован у симболима који су деци интересантни. Након скенирања може се испратити ток пројекта. Свако дете има увид о ономе што је истраживало, чиме се бавило, кроз какве ситуације учења је пролазило.

Quiver app. комбинује бојење са технологијом проширене стварности како би се створило занимљиво, образовно и магично искуство. Наиме слику коју су обојила, деца користећи паметни телефон или таблет, могу „оживети“. У пројекту „[Које бубе живе у нашем дворишту](#)“ коришћена је да се „оживе“ инсекти или процес настанка лептира (метаморфоза). Како би користили апликацију било је неопходно да деца буду упозната са коришћењем QR код скенера. Ова апликација је чудесна јер утиче одлично на отварање повучене деце, која не воле да иступају самостално. М.М. који ретко жели да се укључује у задатке, због страха да не погреша, радо је користио апликацију уз помоћ својих другара из групе, а затим цео процес препричао. Показивао је одушевљење и радост. Дете са дијагнозом развојне дисфазиије, са слабо развијеном фином и крупном моториком, избегава да држи оловку, не жели да црта, боји и слично. Након упознавања са овом апликацијом постаје инспирисан да боји, а затим и црта. Од васпитачица тражи бојанке које подржавају ову апликацију и „оживљава“ свој рад.

Shepard software: Образовна платформа која поседује обиље садржаја из разних области, а прилагођена је и деци млађих узраста. Због своје разноврсности погодна је јер свако дете може себи пронаћи тему и интерактивну игру која одговара његовом сензибилитету. На слици се дете упознаје са геометријским облицима. Виртуелни глас наводи облик, а дете треба да га покаже. Игра има и компетитивни фактор, јер се може рачунати и време.

Puzzle: Слагалице подстичу когнитивни развој, изградњу карактера, размишљање, стрпљење и истрајност. Забавне су и образовне и изазивају младе умове, подучавајући их важним животним вештинама. Веома често се користе у пројектима, као мотивација и у планираним ситуацијама учења, у упознавању људског тела, чула...

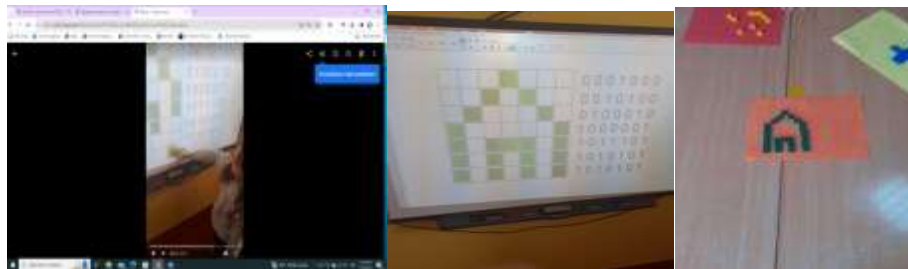
Wheel of names представља алат који је веома користан и занимљив када треба да изабере између више ствари.

Током пројекта у ком су се деца упознавала са различитим државама, набрајане су различите државе. Све државе уписане су у точак који се окреће. Свако дете зауставља точка, а поље где се точка заустави одређује коју ће државу дете истраживати. Ова игра је непредвидива и то је оно што деца воле. Предложила су коришћење овог алата приликом одабира дежурних, вођа у неким играма, као и за избор асистента у групи. На тај начин избор је за децу био фер.

Wordwall платформа која омогућава креирање квизова, игрица у којима дете интерактивно долази до сазнања и одговора. У оквиру пројекта Храни се здраво, живи здраво, деца средњошколског узраста израдила су игрицу за децу наше групе. Игрица је прилагођена узрасту, едукативна и веома занимљива јер деца могу да проверавају своје знање, али и да га надограђују.

Smart (smart board) Такозвана паметна табла, деци пружа бројне бенефите да долазе до сазнања, као и да се изразе путем њене употребе. Различите едукативне платформе могу се користити како би дете могло квалитетно да се упознаје са дигиталним светом. Васпитач може израђивати изазове које деца решавају. Пример на слици представља припрему деце за програмирање т.ј почетне кораке у програмирању. На раном узрасту деца сазнају како се израђују игрице, ко се бави њиховом израдом и да програмирање представља комбиновање бројева.

Google pictures search је претраживач који омогућава корисницима да претражују фотографије. Даје могућност претраживања обрнутих слика на World Wide Web.

Video editor: Видео уређивачи трансформишу необрађене клипове и видео снимке у висококвалитетне готове видео записе који се користе да информишу, ангажују и инспиришу. Они користе специјализоване софтверске апликације и алате за уређивање да споје садржај из више извора и додају слике, графику, визуелне ефекте, глас, звучне ефекте и музику. У пројекту „Шума“, су истраживане животиње које живе у шуми. Креиран је видео материјал „[JEЖ](#)“, који ће провоцирати децу на игру и истраживање. Поред коригованог видео материјала и додавања фотографија, генерисан је и глас (снимљен и обрађен помоћу аудио едитора) у позадини који прича причу о језу. Деца су боље реаговала на мој глас, што је више мотивисало децу.

Photo editor: Помоћу ове апликације може се приступити огромној библиотеци алата за уређивање фотографија које се могу исецати, мењати величину, уравнотежити експозицију, прилагодити засићеност, додавати текст, фото ефекте, графику, налепнице, колаже и оквире.

Audio editor: су савршен програм за уређивање звука и музике, за брзо уређивање аудио и музичких датотека. Помоћу овог програма снимана је и уређивана подлога (глас) за видео материјал „JEЖ“, скраћиване песме, издвајане одређене партиције из песме, додаване строфе у матрици за певање...Током пројекта „Шта је звук, а шта тон“, деца су правила аудио записе својих песмица чиме је стимулисано стваралачко певање, а затим су погађала ко пева песму док су наизменично пуштале. Овом игром подстицан је развој дечје музичке меморије, перцепције, слуха, али и концентрације.

Quiz maker: је апликација за израду квизова. Коришћена је у пројекту „Које бубе живе у нашем дворишту“, као вид провере шта су деца све сазнала о инсектима током пројекта. Квиз је био окачен на падлету на крају пројекта и родитељи и деца су могли да га заједно ураде. То је и родитељима дало увид о степену укључености њихове деце у пројекат, о разумевању теме, као и о томе шта су све деца сазнала о овој теми.

Microsoft Office Платформа која својим различитим алатима омогућује израду садржаја који

се могу користити у раду са децом. Израда радног материјала у wordu, презентација у PPT, могу бити од велике користи за мотивацију и проширивање сазнања код деце.

Google drive Алат који омогућава чување докумената, и његову доступност на било ком месту.

Poster maker: ова апликација омогућава креирање и дизајнирање постера користећи слике, графику, боје и текст. Креирани постери коришћени су као позивнице за дружење, прославу пројекта, промовисање у локалној заједници, вршњачко учење, као мотивација за истраживање шумских животиња у пројекту „Шума“, а деца их могу уз помоћ родитеља, користити за прављење позивница за прославу рођендана.

Дигитални алати у комуникацији са родитељима (практични примери)

Падлет Падлет је апликација за креирање онлајн огласне табле која се може користити за приказ информација за било коју тему. Омогућује интеракцију између учесника: васпитача, родитеља и др. Одличан је за креирање пројектних прича. Користећи падлет ,родитељи могу активно учествовати у развијању пројеката, давати предлоге, сугестије, коментаре, имати увид у [развијање пројекта](#). Дете може континуирано да прати процес учења и свог рада, чак и када одсуствује из вртића.

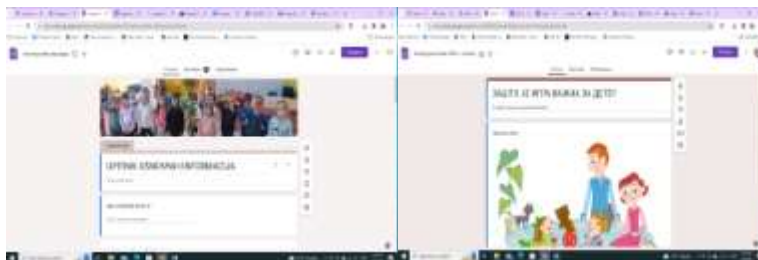
Viber,email Најпратичнији и најчешће коришћени алати у комуникацији са родитељима. Лако су доступни и не заузимају много меморије у уређајима.

Canva омогућује дизајнирање и дељење садржаја. Нису потребне посебне вештине,веома је практичан и доступан. За потребе пројекта упознавања са породицом, заједно са родитељима и децом креиран је садржај на тему [Породично стабло](#). Свака породица је дизајнирала и представила своје породично стабло. Деца и родитељи су заједно учествовали у креирању презентације (одабир боје, облика, слова..)

Google meet / Teams Ове две платформе су коришћене у сарадњи са родитељима, Помогле

су нам да укључимо децу и породица, које услед здравствених проблема, нису могла редовно да похађају вртић. Захваљујући њима креиран је такозвани хибридни вртић. Велику добит за дете представља његова укљученост у живот групе и онда када је онемогућено да физички присуствује.

Гугл упитници представљају најпрактичнији начин како за сакупљање основних информација о детету, тако и о истраживањима која су неопходна васпитачу. На веома брз и практичан начин васпитачи добијају неопходне информације о детету које му помажу у раду. Апликација је коришћена и у сврху истраживања о опремљености дигиталним уређајима и компетенцијама васпитача за коришћење дигиталних алата.

Mentimeter је интерактивни алат који служи за креирање презентација са повратним информацијама у реалном времену. Омогућава да се више корисника истовремено изјасни о некој теми.

Youtube Отварањем Youtube канала се може приширити број оних који могу [пратити рад у васпитној групи](#). Деца и родитељи воле да се похвале оним што проистекне као продукт заједничког учешћа у игри и активностима.

Постављањем видеа на Youtube канал, омогућује се да видео буде уграђен на сајт Установе. Наравно Youtube канал је непресушни извор сазнања како за васпитаче, тако и децу. Често може послужити као метод провокације у одређеном пројекту. Као један од примера је филм “[Како су вукови спасили реке](#)”, када је послужио за покретање пројекта “Земља мора бити здрава”.

Коришћење дигиталних технологија у професионалном развоју

Платформа Office 365 омогућила је на нивоу Установе, повезивање, сарадњу и размену материјала међу запосленима. У време када је услед епидемије вируса Корона, запосленима

онемогућено повезивање, комуникација и окупљање великог броја запослених организовано је путем ове платформе. Одржавани су састанци тимова, васпитно-образовна већа и др. За потребе размене, истраживања, прикупљања информација, стручног усавршавања, консултација и усклађивања користимо у раду: [google upitnik](#), padlet, Zoom, QR, viber, email, whats up, Мој portfolio, We transfer ...

Прези је алат за креирање мултимедијалних презентација. Бесплатан је, али захтева регистрацију. У оквиру пројекта “Земља мора бити здрава” користили смо се овим алатом. Читав наш пројекат спровођен је са ученицима ученицима Гимназије „Светозар Марковић“ из Новог Сада и Основне школе „Мирослав Антић“. Помагали су нам током пројекта својим видео презентацијама и истраживањима која су спроводили. Све наше активности су испратили и поставили на [ПРЕЗИ](#) платформи

Etwinning еТвинери могу да се повезују, деле и сарађују са другим регистрованим еТвинерима и васпитно-образовним установама. Сарадња која се остварује са школама и вртићима учествовањем у заједничким пројектима, доноси богатство нових сазнања и искустава, али и боље међусобно разумевање када су у питању приступи у раду и потребе различитих узраста деце са којом се ради. Један од пројеката је PUBLIC SECRET нам је донео ознаку квалитета.

Закључак

Дигиталне компетенције спадају у кључне компетенције васпитача које доприносе професионалном оснаживању и унапређивању њихове професионалне праксе. Знања, вештине и вредности које васпитач развија како би помоћу дигиталних технологија подржао квалитетне односе, да на смислен начин подржи дечју игру, истраживање, активности и учење, да подстиче интеракцију међу децом, подржава децу да решавају изазове и проблеме и да долазе до аутентичних решења, проширују сопствена искуства, чине основу коришћења дигиталних технологија у раду са децом и за децу. Дигиталне технологије, васпитачи све више користе у комуникацији са родитељима и колегама, планирању ситуација учења, током заједничког развијања програма, у процесу праћења, документовања и вредновања што поспешује рефлексивни приступ пракси и тако је унапређује.

Литература

1. Златаровић, В., Кузмановић, Д., Анђелковић, Н., Лакићевић, О., Ђоровић, Е., Величковић, С. (2022.) *Оквир дигиталних компетенција васпитача у предшколској установи*, Београд: Министарство просвете, науке и технолошког развоја, Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, Завод за унапређивање образовања и васпитања
2. Кузмановић, Д., Златаровић, В., Анђелковић, Н., Жунић – Цицварић, Ј. (2019.) *Деца у дигиталном добу, водич за безбедно и конструктивно коришћење дигиталне технологије и интернета*, Ужице: Ужички центар за права детета
3. Група аутора (2019.) *Основе програма предшколског васпитања и образовања „Године узлета“*, Београд: Министарство просвете, науке и технолошког развоја

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

373.2(082)

КОНФЕРЕНЦИЈА "Примери праксе 2024" (2024 ; Фрушка гора)

Зборник радова [Електронски извор] / Конференција "Примери праксе 2024", Фрушка гора, 15-16. март 2024 ; [уредник Радмила Петровић]. - Нови Сад : Удружење васпитача Војводине, 2024

Начин приступа (URL): <https://uvv.rs/wp-content/uploads/2024/03/Zbornik2024.pdf>. - Опис заснован на стању на дан 13.3.2024. - Насл. с насловног екрана. - Библиографија уз сваки рад.

ISBN 978-86-901146-4-1

а) Предшколска деца - Васпитање - Зборници

COBISS.SR-ID 140178441

ISBN-978-86-901146-4-1
EAN9788690114641